

ALTERNATÍV GONDOSKODÁS A GYERMEKEKRŐL – ÚTMUTATÓ

Az Egyesült Nemzetek Szervezete
által kidolgozott feltételrendszer

**SOS CHILDREN'S
VILLAGES**

Szerető otthon minden gyermeknek

Határok nélkül a gyermekek és a szülők
szolgálatában és támogatásáért

SOS NEMZETKÖZI GYERMEKFALVAK

Az SOS Nemzetközi Gyermekfalvak (SOS Children's Villages International) a világ több mint 130 országában működő SOS Gyermekfalvak ernyőszervezete. Az SOS Nemzetközi Gyermekfalvak olyan civil², gyermekközpontú szervezet, amelyik a gondozás, az oktatás és az egészségügy területén közvetlen szolgáltatásokat nyújt azoknak a gyermekeknek, akik esetében felmerül a családból való kiemelés veszélye, illetve akik már kikerültek a szüleik gondozásából. A megfelelő gondoskodás biztosítása érdekében a szervezet tevékenysége körében segítséget, megerősítést nyújt a gyermekek gondozóinak, nevelőinek, vér szerinti családjainak, és a helyi közösségeknek is.

Az SOS Gyermekfalvak a szülői gondozás nélkül maradt, vagy a családból való kiemeléssel veszélyeztetett gyermekek jogainak a védelmezője. Az 1949-ben alapított szervezet működését a Gyermekek jogairól szóló ENSZ Egyezmény szellemisége határozza meg.

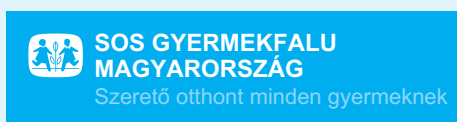
www.sos-childrensvillages.org

NEMZETKÖZI SZOCIÁLIS SZOLGÁLAT (ISS)

Az 1924-ben alapított Nemzetközi Szociális Szolgálat azokat az egyéneket, gyermekeket, és családokat segíti, akik a migráció, illetve a kitelepítés következtében két-, vagy több országot érintő szociális problémákkal küzdenek. Nemzetközi, non-profit szervezetként mintegy 140 országban folytatja tevékenységét helyi szervezetei, munkatársai, irodái révén, és világszerte több mint 50 ezer embernek nyújt segítséget.

Az ISS különleges szakértelemre tett szert az örökbefogadás, és – tágabb értelemben – a gyermekek elhagyásának megelőzése, a családból kiemelt gyermekek elhelyezése, illetve a vér szerinti családoknak nyújtott segítség terén. Az ISS teljes tevékenységének alapja a nevelőszülőkkel élő, és az intézményi gondoskodásba került gyerekek jogainak tiszteletben tartása.

www.iss-ssi.org

A kiadványt kiadja az SOS-Gyermekfaluk Magyarországi Alapítványa, 1093 Budapest, Lónyay u. 17.

www.sos.hu

TARTALOMJEGYZÉK

- 4 GONDOLATOK A MAGYAR KIADÁSHOZ
- 5 ELŐSZÓ
- 6 BEVEZETÉS

ALTERNATÍV GONDOSKODÁS A GYERMEKEKRŐL – ÚTMUTATÓ

- 8 I. CÉLKITŰZÉS
- 8 II. ÁLTALÁNOS ELVEK ÉS PERSPEKTÍVÁK
 - A gyermek és a család
 - Alternatív gondoskodás
 - Az alkalmazást elősegítő intézkedések
- 12 III. AZ ÚTMUTATÓ TARTALMA
- 14 IV. AZ ALTERNATÍV GONDOSKODÁS IRÁNTI IGÉNY KIALAKULÁSÁNAK MEGELŐZÉSE
 - A szülői gondoskodás támogatása
 - A család szétválasztásának megelőzése
 - A család újraegyesítésének elősegítése
- 20 V. A GONDOSKODÁS KERETEI
- 21 VI. A GONDOSKODÁS LEGMEGFELELŐBB FORMÁJÁNAK MEGVÁLASZTÁSA
- 23 VII. AZ ALTERNATÍV GONDOSKODÁS
 - Szakpolitikák
 - Informális gondoskodás
 - A formális alternatív gondoskodási formákra érvényes általános feltételek
 - Jogi felelősség a gyermek iránt
 - A formális gondoskodásért felelős hatóságok és intézmények
 - Nevelőszülői gondoskodás
 - Intézményi, gyermekotthoni gondoskodás
 - Ellenőrzés és monitorozás
 - Az utógondozás támogatása
- 33 VIII. A SZOKÁSOS LAKÓHELYÜKTŐL TÁVOL ÉLŐ GYERMEKEK GONDOZÁSA
 - Gyermekek gondozásba vétele külföldön
 - Gondozás nyújtása a már külföldön élő gyermeknek
- 35 IX. GONDOZÁS VÁLSÁGHELYZET ESETÉN
 - Az útmutató alkalmazása
 - Az elszakadás megelőzése
 - Gondozási lehetőségek
 - Családtagok felkutatása és családegyesítés
- 38 LÁBJEGYZETEK
- 40 HASZNOS FORRÁSOK
- 41 EGYÉB HASZNOS FORRÁSOK

GONDOLATOK A MAGYAR KIADÁSHOZ

Az ember életében a család a legmeghatározóbb kötelék, magatartásminta, értéktartalom, és szerencsés esetben egy életen át tartó és örökíthető védőháló, bázis, amely mit sem veszít fontosságából az idők során.

A családban felnövekvő gyermek olyan érték és ígéret, amelyre a közös jövőnk alapul, s az „élet tavaszának” tartott gyermek korából és éretlenségéből fakadó védtelensége, kiszolgáltatottsága okán speciális védelemre szorul az őt körülvevő világban. A magyar Alkotmánybíróság megfogalmazásában a gyermek védelme és a róla való gondoskodás azonban nemcsak a család alkotmányos kötelessége, hanem az államé, a társadalomé is: ha a gyermeknek nincs, vagy a szülői kötelességeket nem teljesítő szülője van, akkor helyettük az államnak kell helytállania.

A világon és Magyarországon is nagyon sok gyermek él gyermekvédelmi szakellátásban. Ezeknek a státuszukból adódóan traumatizált, különösen kiszolgáltatott gyermekeknek nagyfokú védelemre, jól képzett és motivált szakemberek segítségére, nyitott és befogadó, védelmező és értékközvetítő környezetre van szükségük.

Az „Alternatív¹ gondoskodás a gyermekekről” című Útmutató szerint mindengyermekek és fiatalnak olyan támogató, védelmező, és gondoskodó környezetben kell élnie, amelyik elősegíti a lehetőségei teljes mértékű kibontakozását. A nem megfelelő szülői gondoskodásban részesülő, vagy a szülői gondoskodást teljes mértékben nélkülöző gyermekek nagymértékben ki vannak téve annak a kockázatnak, hogy számukra nem biztosított az említett gondoskodó környezet. Abban az esetben, ha a gyermek saját családjá, még kellő támogatás esetén sem képes megfelelően gondoskodni a gyermekről, vagy ha elhagyja a gyermeket, illetve lemond róla, az állam felelőssége a gyermek jogainak a védelme, és a megfelelő alternatív gondoskodás biztosítása, az önkormányzatokkal, civil társadalmi szervezetekkel együttműködve, avagy azokon keresztül. Az állam feladata, hogy az illetékes hatóságokon keresztül biztosítsa az alternatív gondoskodásba került gyermekek biztonságának, jólétének, és fejlődésének az ellenőrzését, és rendszeresen felülvizsgálja a nyújtott gondoskodási forma megfelelőségét.

Ez az Útmutató tartalmazza mindazon, az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének szellemiségével összhangban született elveket és elvárásokat, amelyek a gyermekek legfőbb érdekét szem előtt nem tévesztő minőségi alternatív gondoskodást segítik elő szerte a világban, és a magyar kötet szerkesztőinek őszinte reménye szerint, Magyarországon is.

Lux Ágnes
gyermekjogi projektvezető,
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

ELŐSZÓ

A világon több millió gyermek él a családján kívül, illetve a családból való kiemelésből veszélyeztetve. Ezek a gyermekek komoly nehézségekkel néznek szembe a mindennapok során, amelyek gyakran kihatnak a későbbi életükre, felnőtt korukra is.

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága (a továbbiakban Bizottság), a Gyermek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (a továbbiakban Gyermekjogi Egyezmény) alkalmazásának nyomán követése során arra a felismerésre jutott, hogy sok országban sem a szakpolitikákban, sem a gyakorlatban nem vették megfelelően figyelembe a gyermekek jogait, mert az érintett döntéshozók és jogalkalmazók nem értékék meg kellőképpen a családokat és gyermekeket érő kihívásokat, nehézségeket.

A gyermekek jogai és a jogok alkalmazásának gyakorlata között fennálló jelentős eltérések felismerése arra ösztönözte a Bizottságot, hogy a 2005-ben megrendezett Általános vitanapját³ a családjukon kívül nevelkedő gyermekek témakörének szentelje. Az említett vitanap eredményeképpen a Bizottság kulcsfontosságú javaslatot tett, és felhívta a nemzetközi közösséget, a Részes Államokat, az ENSZ szakosított szerveit, a civil szervezeteket, szakértőket, kutatókat, egyetemi oktatókat, és szakmai szervezeteket arra, hogy fogjanak össze, és dolgozzanak ki olyan nemzetközi szabályokat, amelyek végre szakértői útmutatást biztosítanak az államok, és más felelős szervek számára a Gyermekjogi Egyezmény gyakorlati alkalmazásának elősegítése érdekében.

A Bizottság ezért örömmel üdvözli azt a fontos és alapvető elismerést, amit az „Alternatív gondoskodás a gyermekekről” című Útmutató elfogadásával az ENSZ Közgyűlése 2009. november 20-án, a Gyermekjogi Egyezmény létrejöttének 20. évfordulóján tett. Ez közvetlen eredménye a Bizottság 2005-ben küldött felhívásának, és az azt követő öt évig tartó munkának, amelynek keretében széleskörű konzultációkat és vitákat folytattak az érintettek a tervezetről.

Köszönetet szeretnék mondani a brazil kormánynak azért, hogy vezető szerepet vállalt az ún. Barátok Csoportja⁴ összehívásában, és fáradhatatlanul dolgozott az Útmutató megvalósításán. Természetesen ennek a munkának az elvégzésére nem kerülhetett volna sor a civil szervezetek, és más, fontos partnerek elkötelezett támogatása nélkül, amelyek közül külön említést érdemel a genfi székhelyű civil szervezeteket tömörítő munkacsoport a szülői gondoskodás nélküli gyermekekért⁵.

Nagy örömmre szolgál, hogy kifejezésre juttathatom az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága azon őszinte reményét, hogy az Útmutató értékes tanácsokkal szolgál a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazása során, és ezt a kiadványt az Útmutató terjesztésével kapcsolatos első lépésnek tekintem.

Prof. Yanghee Lee

Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának elnöke

Szöul, Dél-Korea
2009. november 20.

BEVEZETÉS

2009. november 20-án, az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye elfogadásának 20. évfordulójáról megemlékezve, az ENSZ Közgyűlése hivatalosan is üdvözölte az „Alternatív gondoskodás a gyermekekről - Útmutató” című kiadványt. Mi, az SOS Nemzetközi Gyermekfalvak és a Nemzetközi Szociális Szolgáltatások Szervezete is lelkesedéssel és örömmel fogadjuk ezt az új nemzetközi keret-dokumentumot. E dokumentum lehetőséget biztosít a gyermekek jogai érvényesülésének elősegítésére, és a világ minden részén több millió gyermek, szülei és környezetük, közösségeik életének javítására. Az Útmutató terjesztésének elősegítése és alkalmazásának támogatása érdekében a jelen kiadvány bemutatja az Útmutató hivatalos szövegét (ENSZ Közgyűlés A/RES/64/142), és az Útmutatóban szereplő egyes kulcsfontosságú témákkal összefüggő, elgondolkodásra, megfontolásra érdemes kérdéseket vet fel.

HÁTTÉR

Az „Alternatív gondoskodás a gyermekekről - Útmutató” címet viselő dokumentum abból a felismerésből született, hogy komoly hiányosságok mutatkoznak világszerte a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazása területén, a családjukon kívül élő, vagy a családból való kiemeléssel fenyegetett gyermekek esetében. Ezért a nemzetközi közösség összefogott és kidolgozta ezt a módszertani irányelvet, ami az „Alternatív gondoskodás a gyermekekről - Útmutató” címet kapta. Az Útmutató, az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, Brazília vezetésével a különböző kormányok, az UNICEF, szakértők, egyetemi oktatók és kutatók, a civil szervezetek képviselői, és végül, de nem utolsó sorban, a gyermekvédelmi gondoskodásban tapasztalatot szerzett fiatalok között öt éven át folyó vitáknak és megbeszéléseknek az eredménye.

ALAPELVEK

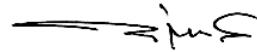
Az Útmutató körvonalazza a szükséges releváns szakpolitikákat és gyakorlatot, két alapelv – a szükségesség és a megfelelőség alapelvének – szellemében. Ami a szükségesség lényegét illeti, elő kívánjuk segíteni, hogy a gyermekek családjukban maradhassanak, és a vér szerinti családjuk gondoskodhasson róluk. A gyermekek családból való kiemelése csak végső megoldás lehet, és még mielőtt egy ilyen döntés meghozatalára sor kerülne, szigorú, részvételen alapuló feltáró elemzés elvégzésére van szükség. Ami a megfelelőséget, illetve helyénvalóságot illeti, az Útmutató egy sor alternatív gondozási lehetőséget határoz meg. Minden egyes alternatív gondoskodást igénylő gyermek egyedi, specifikus szükségletekkel rendelkezik, például abban a tekintetben, hogy átmeneti, avagy tartós ellátásra van-e szüksége, illetve, hogy a testvéreket közösen kell elhelyezni. A kiválasztott gondozási formát a gyermek egyéni szükségleteihez kell igazítani. Az elhelyezés megfelelőségét rendszeresen felül kell vizsgálni annak értékelése érdekében, hogy továbbra is szükséges-e az alternatív gondoskodás, és hogy esélyes-e a családba való visszagondozás.

HOGYAN HASZNÁLJÁK E KIADVÁNYT?

Az Útmutató egyes fejezetei az érintett ország szakpolitikájára vonatkozó kérdéseket tartalmaznak. Habár a kérdések nem teljes körűek, és nem képezik a hivatalos szöveg részét, azzal a céllal íródtak, hogy inspirálják az „Alternatív gondoskodás a gyermekekről - Útmutató” című kiadványban szereplő kulcsfontosságú elvek adott országbeli alkalmazásával kapcsolatos gondolkodást. Az Útmutató csak abban az esetben fejt ki konkrét pozitív hatást a gyermekek, a családjaik, és szűkebb környezetük életére, ha az abban leírtakat meg is valósítják helyben. Mi kötelezettséget vállalunk arra, hogy a szavakat cselekedetekre váltjuk.

Richard Pichler
főtitkár,
SOS Nemzetközi Gyermekfalvak

Jean Ayoub
főtitkár,
Nemzetközi Szociális Szolgáltatások

ALTERNATÍV GONDOSKODÁS A GYERMEKEKRŐL – ÚTMUTATÓ

I. CÉLKITŰZÉS

1 A jelen Útmutató célja, hogy elősegítse az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének, és más, releváns, a családjukból kiemelt,⁶ illetve ezzel veszélyeztetett gyermekek védelmét és jóllétét⁷ szolgáló nemzetközi dokumentumokban foglalt rendelkezések alkalmazását.

2 Az Útmutató, a fentiekben említett nemzetközi dokumentumok alapján, és figyelembe véve a fenti területen szerzett egyre bővülő tudást és tapasztalatokat, a szakpolitikák és a gyakorlat kívánatos irányát határozza meg. Az Útmutató azzal a céllal készült, hogy széles körben terjesszék mindazokban az ágazatokban, amelyek közvetve, vagy közvetlenül érintettek az alternatív gondoskodással kapcsolatos kérdésekben, és mindenképp, az alábbi területeken tevékenykednek:

- (a) Támogatni kívánják azokat az erőfeszítéseket, amelyek a gyermekek családban tartására, illetve a családba történő visszagondozására, vagy ha mindez nem jár sikerrel, más, megfelelő és tartós megoldás megtalálására – beleértve az örökbefogadást és az iszlám törvények szerint a kafalat – irányulnak;
- (b) Biztosítani kívánják, hogy miközben a fentiekben említett tartós megoldásokat keresik, illetve azokban az esetekben, amikor nincs mód a tartós megoldások megvalósítására, vagy ezek nem szolgálják a gyermek legfőbb érdekeit,⁸ meg tudják határozni, és biztosítani tudják az alternatív gondoskodás legmegfelelőbb formáit, mégpedig olyan körülmények között, amelyek elősegítik a gyermek teljes és harmonikus fejlődését;
- (c) Segítik és bátorítják a kormányokat abban, hogy a korábbiánál magasabb színvonalon tegyenek eleget a fenti területen meglévő kötelezettségeiknek és feladataiknak, szem előtt tartva az egyes államok gazdasági, társadalmi, és kulturális feltételrendszerét;

- (d) A szociális védelemmel és a gyermekjóléttel foglalkozó állami és magánszektorbeli felek esetében, beleértve a civil társadalmat is, akik felelősek a szakpolitikák, a döntések, és a tevékenységek irányításáért.

II. ÁLTALÁNOS ELVEK ÉS PERSPEKTÍVÁK

A. A GYERMEK ÉS A CSALÁD

- 3** Mivel a család a társadalom alapvető csoportja, és a gyermekek fejlődésének, jóllétének és védelmének

a természetes környezete, az erőfeszítéseknek elsősorban arra kell irányulniuk, hogy lehetővé tegyék a gyermeknek a szülői, vagy közeli hozzátartozói gondozását, nevelését, illetve a szülői gondozásba, nevelésbe illetve a közeli hozzátartozók gondozásába, nevelésbe való visszakerülését. Az államnak biztosítania kell, hogy a családok gondozói szerepük megfelelő biztosítása érdekében hozzájussanak a támogatások számukra megfelelő formájához.

4 Minden gyermeknek és fiatalnak olyan támogató, védelmező, és gondoskodó környezetben kell élnie, amelyik elősegíti a képességei teljes mértékű kibontakozását. A nem megfelelő szülői gondoskodásban részesülő, vagy a szülői gondoskodást teljes mértékben nélkülöző gyermekeket fenyegeti az említett gondoskodó környezet hiánya.

5 Abban az esetben, ha a gyermek saját családja még kellő támogatás esetén sem képes megfelelően gondoskodni a gyermekről, vagy ha elhagyja a gyermeket, illetve lemond róla, az állam felelőssége a gyermek jogainak a védelme, és a megfelelő alternatív gondoskodás biztosítása, az illetékes önkormányzatokkal, és a kellő felhatalmazással rendelkező civil szervezetekkel együttműködve, vagy azokon keresztül. Az állam feladata, hogy az illetékes hatóságokon keresztül biztosítsa az alternatív gondozásba került gyermekek biztonságának, jóllétének, és fejlődésének az ellenőrzését, és rendszeresen felülvizsgálja a nyújtott gondoskodási forma megfelelőségét.

6 A jelen Útmutató hatálya alá tartozó döntéseket, kezdeményezéseket, és megközelítésmódokat minden egyes esetet egyedileg vizsgálva kell alkalmazni, szem előtt tartva a gyermekek biztonságának és védelmének a biztosítását, mindennek az érintett gyermek legfőbb jogainak a figyelembe vételén és tiszteletén kell alapulnia, összhangban a diszkrimináció-mentesség elvével, és a társadalmi nemek szempontjának az előtérbe helyezésével. A lehető legnagyobb mértékben tiszteletben kell tartani az adott gyermek jogait, megfelelően, vagyis a gyermek kibontakozó képességeivel összhangban, és a gyermeknek a szükséges információhoz való hozzáférési joga alapján, figyelembe kell venni a gyermek véleményét. Mindent meg kell tenni a fent nevezett információnyújtásnak és konzultációnak a gyermek által előnyben részesített nyelven történő biztosítása érdekében.

7 A jelen Útmutató alkalmazása során a gyermek legfőbb érdekének a meghatározásakor a szülői gondoskodástól megfosztott, vagy ilyen veszélynek kitett gyermekek esetében a szükséges tevékenységeket a következőképpen kell meghatározni: a legteljesebb mértékben feleljenek meg a gyermek szükségleteinek és jogainak; vegyék figyelembe, a helyzet felmérése idején és hosszú távon is, a gyermekek általános és személyes jogát a családban történő nevelkedéshez; továbbá a társadalmi és kulturális környezetüket, és a státuszukat, mivel ők a fent említett jogok hasznélvezői, kedvezményezettjei. A helyzet felméréseinek, meghatározásának a folyamata során, egyebek mellett figyelembe kell venni a gyermek meghallgatásához és a véleménynyilvánításhoz való jogát, a gyermek korának és fejlettségi szintjének függvényében.

8 Az egyes államok kötelessége, hogy átfogó társadalmi és humán fejlesztési politikájuk keretein belül, átfogó gyermekjóléti és gyermekvédelmi politikát dolgozzanak ki és alkalmazzanak, tekintetbe véve a jelenlegi alternatív gondoskodási formák javításának a lehetőségét, figyelembe véve a jelen Útmutatóban foglalt elveket.

9 A gyermekek családjuktól történő elválasztásának megelőzésére tett erőfeszítések részeként az egyes országoknak mindent meg kell tenniük azért, hogy megfelelő és kulturális szempontból is érzékeny intézkedéseket hozzanak az alábbiak megvalósulása érdekében:

- (a) Nyújtsanak támogatást azon családok számára, akik lehetőségeit, gondozási képességeit olyan tényezők korlátozzák, mint valamilyen fogyatékos, túlzott kábítószer-, és alkoholfogyasztás, az őslakos és a kisebbségi családokkal szembeni diszkrimináció, a fegyveres konfliktusokkal sújtott, vagy éppen az, hogy külföldi megszállás alatt álló területeken élnek;
- (b) Biztosítsanak megfelelő gondoskodást és védelmet a különösen veszélyeztetett gyermekeknek, így az erőszak és a kizsákmányolás áldozatainak, a magukra hagyottaknak, az utcán élőknek, a házasságon kívül születetteknek, a kísérő nélküli és a családjuktól elszakított gyermekeknek, a hazájukon belül kilakoltatott és menekült gyermekeknek,⁹ a bevándorló munkavállalók és a menedékjogot kérők gyermekeinek, továbbá a HIV/AIDS betegségben, vagy más súlyos megbetegedésben szenvedő gyermekeknek.

10 Kiemelt erőfeszítéseket kell tenni a gyermek vagy a szülők bármilyen státuszával összefüggésben megnyilvánuló diszkrimináció ellen, beleértve ebbe a szegénységet, az etnikai és vallási hovatartozást, a nemet, a szellemi és testi fogyatékoságot, a HIV/AIDS fertőzöttséget, és más súlyos megbetegedéseket, függetlenül attól, hogy fizikai avagy szellemi jellegűek, a házasságon kívül születést, és a társadalmi-gazdasági stigmákat, továbbá minden olyan, egyéb állapotot és körülményt, ami okot adhat a gyermekről való lemondásra, a gyermek elhagyására, illetve a gyermek családból való kiemelésére.

B. ALTERNATÍV GONDOSKODÁS

11 Az alternatív gondoskodással kapcsolatos valamennyi döntésnek teljes mértékben figyelembe kell vennie, hogy – elvileg – az a legkívánatosabb megoldás, ha a gyermek a lehető legközelebb marad a szokásos lakóhelyéhez annak érdekében, hogy lehetővé váljon a kapcsolattartás és a családba történő visszahelyezés, és hogy minimálisra csökkenjen a gyermek oktatásában, valamint a kulturális és szociális tevékenységeiben okozott törés.

12 Az alternatív gondoskodásban részesülő gyermekekkel kapcsolatos döntések - beleértve az informális gondoskodásban élő ¹⁰ gyermekeket is - meghozatala során kellő figyelmet kell szentelni annak, hogy rendkívül fontos a gyermekek számára a stabil otthon biztosítása, továbbá az, hogy kielégítésre kerüljön a gyermekek azon alapvető szükséglete, hogy a gondozóikhoz biztonságot és állandóságot jelentő kötődés alakulhasson ki.

13 A gyermekekkel minden esetben méltósággal és tisztelettel kell bánni, és hatékony védelmet kell biztosítani számukra a bántalmazás, az elhanyagolás és a kizsákmányolás minden formája ellen, függetlenül attól, hogy azok a gondozók, társaik, vagy harmadik személy részéről valósulnak meg, és attól is, hogy milyen gondoskodási formában részesülnek.

14 A gyermekek családból történő kiemelését, mint legvégső megoldást kell alkalmazni, és – ha lehetőség van rá –, akkor ez az elhelyezés legyen ideiglenes, vagy a lehető legrövidebb ideig tartó. A családból való kiemeléssel

kapcsolatos döntéseket rendszeresen felül kell vizsgálni, és amikor már megszűnt a családból történő kiemelés eredeti oka, akkor a gyermeknek, az alábbi 49. számú bekezdésben foglalt értékelési szempontok szem előtt tartása mellett, a vér szerinti családba történő visszatérése szolgálja a legfőbb érdekét.

15 A szegénység és rossz szociális helyzet, illetve a szegénységnek közvetlenül és kizárólagosan betudható körülmények önmagukban soha nem szolgálhatnak okként a gyermeknek a családból való kiemelésére, alternatív gondoskodásba vételére, illetve a családba való visszahelyezés akadályának, hanem ezekre az okokra olyan jelzésként kell tekinteni, amelyek azt mutatják, hogy a családnak e téren támogatásra van szüksége.

16 Figyelmet kell szentelni annak elősegítésére és biztosítására, hogy a családi gondoskodást nélkülöző gyermekek különleges jogai érvényesüljenek, ideértve a teljesség igénye nélkül, az oktatáshoz, és az egészségügyi, és egyéb alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés jogát, az önazonossághoz, identitáshoz való jogot, a vallási és meggyőződési szabadsághoz való jogot, a nyelvhez, a vagyontvédelemhez, és az örökösödéshez való jogot.

17 Az egymáshoz kötődő testvéreket az alternatív gondoskodásba helyezés során, alapesetben nem szabad szétválasztani, kivéve, ha minden kétséget kizáróan fennáll az erőszak veszélye, vagy más olyan indok, ami – a gyermek legfőbb érdekében – ezt elkerülhetetlenül szükségessé teszi. Azonban mindent meg kell tenni a testvérek kapcsolattartása érdekében, kivéve, ha ez ellentétben áll a gyermekek kívánságával vagy az érdekeikkel.

18 Rögzítve azt a tényt, hogy a legtöbb országban a szülői gondoskodás nélkül maradt gyermekek többségéről informálisan a rokonok, vagy mások gondoskodnak, az egyes országoknak kísérletet kell tenniük arra, hogy – a jelen Útmutatóban foglaltakkal összhangban – olyan eszközöket dolgozzanak ki, amelyek biztosítják a gyermekek jóllétét és védelmét a fent nevezett informális gondoskodás ideje alatt, tekintetbe véve a kulturális, gazdasági, társadalmi nemek szerinti és vallási különbségeket, és olyan gyakorlatokat alkalmazzanak, amelyek nem állnak ellentétben a gyermekek jogaival és legfőbb érdekével.

19 Egyetlen gyermek sem maradhat még rövid időre sem gyám, vagy más, felelős felnőtt, illetve illetékes állami szerv támogatása és védelme nélkül.

20 Az alternatív gondoskodás biztosítása egyetlen esetben sem történhet azzal az elsődleges céllal, ami az adott szolgáltatást nyújtó fél politikai, vallási, vagy gazdasági célkitűzéseinek a megvalósulását segíti elő.

21 Az intézményi gondoskodás alkalmazását olyan esetekre kell korlátozni, amikor ez a megoldás kifejezetten megfelelőnek, szükségszerűnek, és konstruktívnak bizonyul az adott gyermek szempontjai és legfőbb érdekei szerint.

22 A szakértők döntő többségének véleményével összhangban a kisgyermek, különösen a 3 évesnél fiatalabbak esetén az alternatív gondoskodást családban kell megoldani. A fenti elv alkalmazása alól kivételt lehet tenni a testvérek elválasztásának a megelőzése érdekében, továbbá olyan esetekben, amikor a gyermeket sürgősen kell elhelyezni, vagy előre meghatározott és nagyon rövid időszakokra szól, és a közeljövő tervei között szerepel a család újraegyesítése, avagy más, megfelelő, hosszútávra szóló megoldás.

23 Miközben tisztában vagyunk azzal, hogy az intézményi gondoskodás és a családban történő gondoskodás kiegészítik egymást a gyermekek szükségleteinek kielégítése érdekében, azokban az esetekben, ahol a nagy létszámú intézményi gondoskodási formák fennmaradnak, olyan alternatív megoldásokat kell kidolgozni egy átfogó intézménykiváltási stratégia keretében, pontosan meghatározott célokkal és távlati célkitűzésekkel, amelyek lehetővé teszik ezen intézmények folyamatos megszüntetését. A fentiek érdekében az egyes országoknak olyan gondoskodási kereteket kell kidolgozniuk, amelyek a gyermek fejlődése érdekében biztosítják annak magas színvonalát és körülményeit, beleértve az egyénre szabott és kiscsoportos gondozást-nevelést és a fent nevezett normák szerint értékelniük kell a meglévő gondozási formákat. Az új intézményi gondozási formák létrehozásával, illetve engedélyezésével kapcsolatos döntéseknek, függetlenül attól, hogy állami, avagy nem állami fenntartásúakról van szó, teljes mértékben figyelembe kell venniük a fenti intézménykiváltási célkitűzést és stratégiát.

A SZÜKSÉGSZERŰSÉG ELVE

Ez az elv az adott ország szakpolitikájának egyértelmű megelőző szerepét mutatja be, valamint hangsúlyozza, hogy erőforrásokra van szükség azon támogató, szociális munkások által nyújtott szolgáltatások megvalósulásához, amelyek célja a gyermekek családjuktól való elszakításának a megelőzése.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- egyértelműen kimondja-e, hogy a gyermekeknek a családból való kiemelése csak szükségszerű lépés és végső megoldás lehet?
- előírja-e, hogy önmagában a szegénység egyetlen esetben sem lehet indok arra, hogy a gyermeket kiemeljék a családjából, és szakellátásban helyezték el?
- biztosítja-e, hogy átfogó és összetett szempontrendszert alkalmazzanak annak értékelésére, hogy a család képes-e a gyermek gondozására azokban az esetekben, amikor megállapításra került, hogy a gyermek a családban veszélyeztetett helyzetben van?
- elősegíti és támogatja-e az olyan megfelelő, megelőző jellegű családtámogatási szolgáltatások kidolgozását és alkalmazását, amelyek biztosítják, hogy a gyermekről a saját családja tudjon gondoskodni?
- biztosítja-e, hogy a szülők és a gyermekek minden tekintetben részt vehessenek a döntéshozatali folyamatban és megfelelő információt kapjanak a jogaikról, különös tekintettel arra a jogra, hogy fellebbezhessenek a gyermek családból való kiemelésére irányuló döntés ellen?
- biztosítja-e a szülői készségek erősítését célzó szolgáltatásokat és más, érdemleges „szülői szerep támogatásokat”, különös tekintettel például a fiatalok számára a gyermekek elhagyásának megelőzése érdekében nyújtott segítséget?
- biztosítja-e, hogy a gyermekek alternatív gondoskodásban való elhelyezése rendszeresen felülvizsgálatra, ellenőrzésre kerüljön annak értékelése céljából, hogy továbbra is szükség van-e a gyermeknek a családján kívüli elhelyezésére, vagy lehetőség van-e a család újraegyesítésére?

A MEGFELELŐSÉG ELVE

Azokban az esetekben, amikor az alternatív gondoskodást szükségesnek tartják, és ha az a gyermek legfőbb érdekét szolgálja, az Útmutató annak a biztosítására törekszik, hogy a gondozási forma megválasztása és a gondoskodásban eltöltött idő időtartama minden esetben megfelelő legyen, és elősegítse a stabilitás és az állandóság biztosítását.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e azoknak a megfelelő alternatív gondoskodási formáknak az elérhetőségét, amelyek összhangban állnak a gondozásra és védelemre szoruló gyermekek egyéni szükségleteivel?
- tartalmaz-e egyértelműen olyan országos szakmai stratégiát, amelyik az intézmények kiváltását, a családszerű, és más, megfelelő alternatív gondoskodási formák fejlesztését szolgálja?
- kötelezi-e a szolgáltatókat arra, hogy elvégezzék az elégséges és kielégítő alkalmassági vizsgálatokat a szóba jövő gondozók, nevelők esetében?
- tartalmazza-e annak a szükségességét, hogy a gondozás, nevelés megfelelő minőségének értékelése során kulcsfontosságú tényezőként vegyék fontolóra és figyelembe, hogy a testvérpárok együtt maradhassanak az alternatív gondoskodás során?
- kötelezi-e a szolgáltatókat és a gondozókat, nevelőket arra, hogy az alternatív gondoskodásba vétellel kapcsolatos tervezési, felülvizsgálati, és más egyéb döntéshozatali folyamatban biztosítsák a család és a gyermek aktív részvételét minden vonatkozásban?
- biztosít-e olyan, jogokon alapuló keretet, amely holisztikus, komplex megközelítést alkalmaz a gyermek jogainak garantálása érdekében, figyelembe véve nem csak a gondoskodást és a védelmet, hanem, például, az oktatási, egészségügyi, identitásbeli, vallási, illetve a magánélettel kapcsolatos kérdéseket is?

Az alkalmazást elősegítő intézkedések

24 Az egyes országoknak, a rendelkezésre álló erőforrásaik kihasználásának maximális mértékéig, és – ahol helyénvaló – a fejlesztési együttműködés keretében, emberi és anyagi erőforrásokat kell biztosítaniuk arra, hogy a jelen Útmutatóban foglaltak a lehető legtökéletesebben és fokozatosan, de kellő időben megvalósításra kerüljenek az ország egész területén. Az egyes országoknak lehetővé kell tenniük az aktív együttműködést valamennyi érintett hatóság között, és biztosítaniuk kell a családokkal és gyermekekkel kapcsolatos kérdések középpontba helyezését¹¹ – minden közvetve, avagy közvetlenül érintett hatóság és intézmény programjában.

25 Az egyes országok feladata, hogy a jelen Útmutató alkalmazásával kapcsolatos nemzetközi együttműködés és segítség iránti igényeiket és szükségleteket felmérjék, és azokat jelezzék. Az ilyen irányú igényeket érdemben figyelembe kell venni, és amikor csak lehetséges, kedvező választ kell adni. Jelen Útmutatóban foglaltak kiemelt formában történő megvalósításának fejlesztési együttműködési programok formáját kell öltenie. Amikor egy adott állam részére segítséget nyújtanak, akkor a segítséget nyújtó nemzetközi szervezeteknek tartózkodniuk kell minden olyan kezdeményezéstől, amelyik nem áll összhangban a jelen Útmutató szellemével.

26 Jelen Útmutatóban foglaltakat semmilyen vonatkozásban nem szabad úgy értelmezni, mintha az bátorítaná, avagy elnézné az egyes országokban alkalmazottaknál alacsonyabb szakmai szabályok, normák alkalmazását, ideértve az adott ország jogrendjében előírt normákat is. A fentiekhez hasonlóan, bátorítjuk az illetékes hatóságokat, szakmai szervezeteket és mindenki mást arra, hogy dolgozzanak ki olyan hazai, szakma-specifikus útmutatásokat, amelyek a jelen Útmutatóban leírtakon és annak szellemiségén alapulnak.

III. AZ ÚTMUTATÓ TARTALMA

27 Jelen Útmutató az alternatív formális gondoskodás 12 – szakellátás – megfelelő alkalmazásáról és feltételeiről szól, és alkalmazandó minden, 18 év alatti gyermek esetében, kivéve, ha a gyermekre vonatkozó jogi előírások szerint a gyermek a nagykorúságot ennél az életkornál

hamarabb éri el. Jelen Útmutató csak a megjelölt esetekben vonatkozik az informális gondoskodási formákra is, figyelembe véve a tágabb család és a közösség által betöltött fontos szerepet is, továbbá az államoknak a Gyermekjogi Egyezményben meghatározott kötelezettségeit minden olyan gyermek vonatkozásában, akik nem a szülei, vagy a gyámjuk, illetve egyéb szokásos gondozóik gondozása alatt állnak.

28 Az ebben az Útmutatóban szereplő elvek alkalmazandók még, a fentiekén kívül és a megfelelőség függvényében, a már alternatív gondoskodás alatt álló azon fiatalok esetében is, akik a vonatkozó törvények szerinti nagykorúságuk elérése után – egy átmeneti időszakra – további gondozásra, illetve támogatásra szorulnak, utógondozottak.

29 Jelen Útmutató esetében – az alábbi, 30. pontban felsorolt kivételekkel – a következő definíciókat kell alkalmazni:

(a) Szülői gondozás nélküli gyermekek: minden olyan gyermek, akinek az éjszakai felügyeletét és gondozását – annak okától és a körülményektől függetlenül – nem legalább az egyik szülője látja el. Azokat a szülői gondoskodást nélkülöző gyermekeket, akik a szokásos lakóhelyüknek tekinthető hazájuk területén kívül élnek, illetve akik azonnali beavatkozást igénylő veszélyhelyzetben vannak, az alábbiak szerint lehet meghatározni:

(i) “Kísérő nélküli kiskorúak”, ha nem gondoskodik róluk egy másik rokon, vagy olyan felnőtt, aki a jogszabályok, illetve a szokásjog alapján köteles ezt megtenni; vagy

(ii) “Elszakított gyermekek”, ha a korábbi jog, szokásjog szerinti elsődleges gondozóiktól elszakították, de akik, mindezek ellenére, egy másik rokon kíséretében is lehetnek.

(b) Az alternatív gondoskodás formái az alábbiak lehetnek:

(i) Informális gondoskodás: minden olyan nem formalizált elhelyezés, ami családi környezetben valósul meg, és aminek a keretében a gyermekre folyamatosan, vagy meghatározatlan ideig rokonok, vagy barátok (informális családi, rokon ellátás), vagy mások vigyáznak, térítés és juttatások nélkül, a gyermek, szülei, vagy más személyek kezdeményezésére anélkül, hogy ezt a megoldást akár közigazgatási szerv, akár bíróság, akár egy megfelelő

felhatalmazással rendelkező testület elrendelte, jóváhagyta volna;

(ii) Formális gondoskodás: minden olyan családi környezetben nyújtott gondoskodás, amit egy illetékes közigazgatási szerv, vagy bíróság rendelt el, illetve minden olyan ellátási forma, amit intézményi keretek között nyújtanak, beleértve a nem állami fenntartású intézményes gondozást, nevelést is, függetlenül attól, hogy az elhelyezés közigazgatási, illetve bírói intézkedések következtében valósul-e meg.

(c) A szolgáltatás helye szerint az alternatív gondoskodásnak, szakellátásnak az alábbi formái léteznek:

(i) Családi, rokon ellátás: a gyermek tágabb értelemben vett családjában, vagy a gyermek által ismert, a család közeli barátainál megvalósuló ellátás, függetlenül attól, hogy a gondozás formális, vagy informális jellegű-e;

(ii) Nevelőszülői ellátás: az olyan helyzetek, amikor a gyermeket egy illetékes hatóság helyezi el, alternatív gondoskodás céljából, olyan nem rokon, ismeretségi körbe tartozó családi környezetben, ahol az érintett családot e feladatra kiválasztották, felkészítették, alkalmasnak találták és megfelelőségüket minden szempontból ellenőrizték;

(iii) A családalapú, illetve a családszerű gondozás egyéb formái;

(iv) Gyermekotthoni, intézményi gondozás: bármely, nem családalapú, csoportos keretek között megvalósuló gondozás, így például a krízishelyzetekben a biztonságos szállást, ellátást nyújtó gondozás, átmeneti otthoni gondozás, és másfajta, rövid és hosszú távú gyermekotthoni gondozási lehetőség, beleértve a lakásotthonokat;¹³

(v) Felügyeletet biztosító, független lakhatási lehetőségek gyermekek számára.

(d) Az alternatív gondoskodásért felelős személyek, intézmények:

(i) Azok a különféle intézmények, ellátók, és állami és nem állami szolgáltatók, amelyek megszervezik az alternatív gondoskodást a gyermekek számára;

(ii) Azok az állami, illetve nem állami fenntartású létesítmények, amelyek intézményi ellátást biztosítanak a gyermekek számára.

30 Jelen Útmutató értelmezése és szándékai szerint az alternatív gondoskodás nem terjed ki az alábbiakra:

amelyek nem állnak kapcsolatban azzal, hogy a szülők általánosságban nem tudnak, vagy nem akarnak megfelelően gondoskodni a gyermekről, önként a rokonoknál, vagy barátoknál marad.

31 Az érintett, és más illetékes hatóságokat ugyancsak arra bátorítjuk, hogy amennyiben ez rájuk vonatkozatható, alkalmazzák a jelen Útmutatóban foglaltakat a bentlakásos iskolák, a kórházak, a szellemi vagy testi fogyatékossgal élő, vagy más speciális szükségletű gyermekek számára fenntartott intézmények, táborok, munkahelyek esetében, amelyek gyermekek ellátását, gondozását végezhetik.

IV. AZ ALTERNATÍV GONDOSKODÁS IRÁNTI IGÉNY KIALAKULÁSÁNAK MEGELŐZÉSE

A. A SZÜLŐI GONDOSKODÁS TÁMOGATÁSA

- (a) Azok a 18 év alatti személyek, akiket egy közigazgatási, illetve bírói döntéssel jogszabálysértéssel gyanúsítanak, vagy vádolnak, illetve akik bizonyítottan megsértették a törvényeket, és akiket ennek következtében megfosztottak a szabadságuktól, és akiknek a helyzetére „A fiatakorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó minimális szabályokkal kapcsolatos ENSZ-szabály” („pekingi szabályok”), és „A szabadságuktól megfosztott fiatakorúak védelmére vonatkozó ENSZ-szabályok” vonatkoznak;
- (b) Az örökbefogadó szülővel élők attól a perctől fogva, hogy – az örökbefogadást engedélyező határozat értelmében - az érintett gyermek ténylegesen a családjukba kerül, mivel ettől az időponttól fogva, a jelen Útmutató értelmezése szerint, a gyermeket szülői gondozásban lévőnek tekintjük. Az Útmutatóban foglaltak azonban alkalmazandók az örökbefogadás előtt álló, illetve a jövőbeni örökbefogadó szülőknél az örökbefogadást megelőzően elhelyezett gyermekekre, amennyiben ők, a többi releváns nemzetközi dokumentum értelmében, megfelelnek az ilyen elhelyezésre vonatkozó követelményeknek;
- (c) Azok az informális megoldások, amelyek esetében a gyermek, pihenés céljából, illetve olyan okokból,

32 Az egyes országoknak olyan szakpolitikák megvalósítására kell törekedniük, amelyek biztosítják a családok számára a támogatást a gyermekekkel kapcsolatos felelősségük teljesítése érdekében, és elősegítik a gyermekek azon jogának az érvényesülését, hogy mindkét szülővel kapcsolatot tarthassanak fent. A fenti szakpolitikáknak foglalkozniuk kell a gyermekek elhagyásának, a gyermekekről való lemondás, és a gyermekek családjuktól történő elválasztásának az alapvető okaival, egyebek mellett, a születéskori anyakönyvezéshez való jog biztosításával, a megfelelő lakhatáshoz és az alapvető egészségügyi, oktatási és szociális jóléti szolgáltatásokhoz való hozzájutás garantálása révén, továbbá olyan intézkedések meghozatalával, amelyek fellépnek a szegénység, a diszkrimináció, a marginalizálódás, a megbélyegzés, az erőszak, a gyermekekkel való rossz bánásmód és a gyermekek szexuális bántalmazása, továbbá a gyermekek szerfüggősége ellen.

33 Az egyes államoknak olyan konzisztens és egymást kölcsönösen erősítő, család-központú szakpolitikákat kell kidolgozniuk és életbe léptetniük, amelyek célja a szülők gondoskodási képességének az elősegítése és támogatása.

34 Az egyes államoknak hatékony intézkedéseket kell életbe léptetniük annak érdekében, hogy megelőzzék a gyermekek elhagyását, a gyermekekről történő lemondást, és a gyermekeknek a családjuktól való elválasztását. A szociálpolitikának és szociális programoknak, egyebek mellett, lehetővé kell tenniük a családok megerősítését, többek között hozzáállásuk változtatása, készségeik, és lehetőségeik szélesítése révén, hogy megfelelő védelmet tudjanak nyújtani a gyermekeiknek, gondoskodhassanak róluk, és biztosítani tudják a fejlődésüket. Az egyes államok és a civil társadalom, beleértve a civil szervezeteket és a közösségi szervezeteket, a vallási vezetőket, és a médiát is, további kiegészítő lehetőségeket kell, hogy nyújtsanak mindehhez. A fenti szociálpolitikai intézkedéseknek tartalmazniuk kell:

- (a) Családmegerősítő szolgáltatásokat, például szülői készségek fejlesztésére irányuló képzések, szülőcsoportok, a pozitív szülő-gyermek viszony elősegítése, konfliktus-megoldó készségek erősítése, munkavállalási és jövedelemszerzési lehetőségek, és – ahol szükséges – szociális segítségnyújtás;
- (b) Támogató jellegű szociális szolgáltatásokat, mint például a napközbeni ellátások, a mediációs és békéltetési szolgáltatások, a kábító- vagy más szerfogyasztással kapcsolatos kezelések, pénzügyi segítségnyújtás, és a fogyatékossgal élő gyermekek és szülők számára nyújtott szolgáltatások.

© B. Neeleman

A SZÜLŐI GONDOSKODÁS TÁMOGATÁSA

A szociális munka megelőző jellegét hangsúlyozva az Útmutató azt képviseli, hogy a veszélyeztetett családokat támogatni kell és el kell látni azokkal a lehetőségekkel és eszközökkel, amelyek révén saját maguk tudnak gondoskodni a gyermekeikről.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e a családok veszélyeztetettségére vonatkozó releváns adatok rendszeres összegyűjtését, és biztosítja-e, hogy a fenti adatok alapján a családok megkaphassák a szükséges támogató, segítő szolgáltatásokat?
- gondoskodik-e azokról a megfelelő család-támogató és családmegerősítő beavatkozásokról, amelyek megelőzik a gyermekek családjuktól való elválasztását, és azt, hogy a fenti beavatkozások megfelelő figyelmet kapjanak, megvalósításra kerüljenek és folyamatos, biztonságos finanszírozása biztosított legyen?
- garantálja-e olyan családközpontú szakpolitikák bevezetését és alkalmazását, amelyek diszkriminációmentesen, például a családi állapotra, a születési helyzetre, a szegénységre, az etnikai hovatartozásra tekintet nélkül erősítik a családokat?
- elismeri és támogatja-e az anyák és apák közös felelősségét, és biztosítja-e, hogy mind az anya, mind az apa rendelkezzen a megfelelő attitűddel, jártassággal, készségekkel, és eszközökkel ahhoz, hogy gondoskodó környezetet tudjon biztosítani a gyermeke számára?
- biztosítja-e az összehangolt szolgáltatásokat és egy sor más, érdemi szolgáltatást annak érdekében, hogy a nehézségekkel küzdő családok számára megfelelő és személyre szabott válaszokat tudjon adni, problémáik megoldásának elősegítésére?

© R. Fleischanderl

Rendkívül fontos, hogy a fenti szolgáltatások – amelyeknek lehetőleg integráltaknak és túlzott beavatkozástól mentesnek kell lenniük – közösségi szinten közvetlenül hozzáférhetőek legyenek, és aktív módon bevonják a családokat, partnerként, összehangolva ily módon erőforrásaikat a közösség és a gondozók, segítők erőforrásaival;

- (c) A fiatalokkal kapcsolatos szakpolitikák, amelyek célja, hogy a fiatalokat képessé tegyék a mindennapi kihívásokkal való pozitív szembenézésre, beleértve azokat a helyzeteket is, amikor a szülői ház elhagyása mellett döntenek, továbbá a jövőbeni szülők felkészítése arra, hogy információkon alapuló megfontolt döntéseket hozzanak a szexuális és a reprodukciós egészségükkel kapcsolatosan, valamint arra, hogy eleget tudjanak tenni a fentiekkel kapcsolatos kötelezettségeiknek.

35 Különböző, kiegészítő jellegű módszereket és technikákat kell alkalmazni a családok támogatására, amelyek a támogatás ideje alatt különbözőek lehetnek, így például a védőnői családlátogatások, a többi családdal közös csoportos találkozók, az esetkonferenciák, és az érintett családok elkötelezettségnek biztosítását szolgáló módszerek is. E módszerekkel egyszerre kell megcélozni a családok közötti kapcsolatok létrejöttének lehetővé tételét, és a család adott közösségbe történő integrációjának az elősegítését.

36 Különösen nagy figyelmet kell szentelni a helyi jogszabályokban előírtakkal összhangban, az egyedülálló és fiatalkorú szülők és gyermekeik számára biztosított szolgáltatások nyújtásának és támogatásának, függetlenül attól, hogy a gyermek házasságon kívül, vagy házasságban született. Az egyes államoknak biztosítaniuk kell a fiatalkorú szülők számára mindazokat a jogokat, amelyek helyzetük alapján szülőként, illetve gyermekként megilletik őket, beleértve a saját fejlődésükhöz szükséges szolgáltatásokhoz való hozzájutás lehetőségének biztosítását, a szülőknél járó juttatásokat, és az örökléshez való jogot is. Intézkedéseket kell életbe léptetni a várandós fiatalkorúak védelme érdekében, és annak biztosítására, hogy ezek a fiatalkorúak ne hagyják abba tanulmányaikat. Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében is, hogy csökkenjen a gyermeküket egyedül nevelőket és a fiatalkorú szülőket sújtó megbélyegzés mértéke.

37 Támogatást és szolgáltatásokat kell biztosítani azoknak a testvérpároknak, akik elveszítették a szüleiket, illetve gondozójukat, és úgy döntenek, hogy a saját háztartásukban együtt maradnak, abban az esetben, ha a legidősebb testvér akar és képes családfőként viselkedni. Az egyes államoknak biztosítaniuk kell, egyebek mellett gyám, más felelős felnőtt, illetve, ahol ez a megfelelő megoldás, a gyámként kirendelt állami intézmény révén – a fenti 19. számú bekezdésekben foglaltak szerint –,

hogy az érintett háztartások élvezzék a kizsákmányolás és erőszak minden formájával szembeni kötelező védelmet, továbbá a helyi közösség és az illetékes közösségi szolgálatok részéről megnyilvánuló felügyeletben és támogatásban részesüljenek, beleértve a szociális munkásokat is, és azt is, hogy külön figyelmet kapjon a gyermekek egészségi állapota, lakhatása, oktatása, és az örökléshez való joga. Kiemelt figyelmet érdemel annak a biztosítása, hogy a fent nevezett háztartásfő, a háztartásfői jogain kívül, megtarthassa a gyermeki státuszából eredő jogait, beleértve a tanuláshoz és a szabadidős programokhoz való jogot.

38 Az egyes államoknak biztosítaniuk kell a napközbeni ellátás lehetőségét, beleértve az egész napos iskolákat, és a helyettesítő gondozást is, biztosítva így módon a szülők számára, hogy a korábbinál magasabb színvonalon tudjanak megfelelni a családdal kapcsolatos kötelezettségeiknek, beleértve a speciális szükségletű gyermekek esetében felmerülő többlet feladatokat is.

A család szétválasztásának megelőzése

39 Megalapozott szakmai elveken alapuló, megfelelő kritériumokat kell kidolgozni, és következetesen alkalmazni a család és a gyermek helyzetének értékeléséhez, beleértve a család adott és potenciális lehetőségeit a gyermek gondozására azokban az esetekben, amikor az illetékes hatóság, vagy szerv megalapozottan úgy vélheti, hogy a gyermek jóléte veszélyben van.

40 A gyermek családból történő kiemelése, illetve a család újraegyesítésével kapcsolatos döntéseknek a fentiekben említett felmérésen kell alapulniuk, és a döntéseket vagy az illetékes hatóság nevében, vagy felhatalmazása alapján, megfelelő képzettséggel rendelkező és felkészült szakembereknek kell meghozniuk, teljes körű konzultációt folytatva valamennyi érintett féllel, és szem előtt tartva a gyermek jövőjének megtervezésével kapcsolatos követelményeket.

41 Az egyes államokat arra kell bátorítani, hogy fogadjanak el intézkedéseket a várandósság, a szülés és a szoptatás idején az integrált védelem és jogok biztosítása céljából. A biztonságos várandósság, és a gyermek megfelelő gondozása érdekében a méltóság

A CSALÁD SZÉTVÁLASZTÁSÁNAK MEGELŐZÉSE

A szükségszerűség elvével összhangban a család szétválasztásának elkerülését az érdemi és alapos döntéshozatali folyamatoknak kell biztosítaniuk.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e, hogy a felmérési ¹⁵ folyamatok során, az alkalmazott multidiszciplináris megközelítés révén, tudomást szerezzenek például, az oktatással, az egészségügyi állapottal, és más, idevágó, problematikus területekkel kapcsolatos kérdésekről?
- előírja-e, hogy a felmérési folyamat során a lehető legteljesebb mértékben figyelembe vegyék azt, hogy milyen támogatásra van szüksége a családnak, annak érdekében, hogy képes legyen megfelelően gondoskodni a gyerekekről, és hogy a gyermek családtól való elválasztásának alternatívájaként az érintetteket megfelelő segítő szolgálatokhoz kell irányítani?
- biztosítja-e, hogy a felmérési folyamat során meghatározzák, és megpróbálják orvosolni a gyermekek családtól történő szükségtelen elválasztásának az alapvető okait, így például a diszkriminációt, a szegénységet, és a fogyatékosságot?
- támogatja és ösztönzi-e a szakmai csoportok képzését, beleértve a tanárokat és az orvosokat a gyermekek veszélyeztetettségének felismerése érdekében, és kötelezi-e az előbb említetteket arra, hogy az érintett gyermekek esetén jelezzenek a megfelelő szolgálatoknak, illetve illetékes hatóságoknak?
- előírja-e, hogy azok a veszélyeztetett szülők, akik elhagyni készülnek a gyermekeiket, a gyermekek elhagyásának megelőzése érdekében, hozzájuthassanak a gyermekeik gondozását elősegítő tanácsadói, pénzügyi, és anyagi segítséghez?
- tartalmaz-e olyan eljárásjogi rendelkezéseket, amelyek támogatást nyújtanak a szülei által elhagyott gyermekeknek abban, hogy a megfelelő diszkriminációt biztosítva hozzáférhessenek a családi háttérükkel kapcsolatos, érdemi és szükséges információhoz?

és az egyenlőség követelményének ugyancsak megfelelő feltételeket kell teremteni. Ennek érdekében támogató programokat kell biztosítani a jövőbeni anyák és apák számára, különös tekintettel azokra a fiatalok szülőkre, akik számára nehézséget okoz a szülői kötelezettségek teljesítése. A fentiekben említett programoknak arra kell irányulniuk, hogy megerősítsék az anyákat és az apákat szülői szerepükben, hogy méltósággal eleget tudjanak tenni e feladataiknak, és hogy elkerülhetővé tegyék számukra, hogy veszélyeztetett helyzetük miatt le kelljen mondaniuk a gyermekük neveléséről.

42 Abban az esetben, ha egy gyermeket elhagynak a szülei, vagy lemondanak róla, az egyes államoknak biztosítaniuk kell, hogy a titoktartás szabályai és a gyermek biztonsága érvényesülhessen, tiszteletben tartva – ha ez a megfelelő, és ha az adott ország jogszabályai lehetővé teszik – a gyermek jogát a származásával kapcsolatos információkhoz.

43 Az egyes államoknak egyértelmű, világos szakpolitikákat kell kidolgozniuk azoknak a helyzeteknek a megoldására, amikor egy gyermeket anonim módon hagytak el, úgy, hogy az adott szabályozás kiterjedjen arra is, hogy mi a család felkutatásának a módja, és a család egyesítés, illetve a tágabb családban való elhelyezéssel kapcsolatos eljárások során miképpen kell eljárni. A szakpolitikáknak elégséges időt kell biztosítaniuk a végleges családi elhelyezéshez szükséges döntéshez, és a megfelelő hely kiválasztására a gyermek e jogának érvényesülésére.¹⁴

44 Abban az esetben, ha egy állami, vagy nem állami szereplővel, vagy intézménnyel egy szülő, vagy gyám felveszi a kapcsolatot, mivel véglegesen le kíván mondani a gyermekéről, az államnak kötelessége biztosítani, hogy a család megkapja a szükséges tanácsadást és szociális támogatást annak érdekében, hogy képes legyen a gyermek további gondozására, nevelésére, illetve, hogy ehhez minden szükséges ösztönzés rendelkezésére álljon. Ha mindezek az erőfeszítések nem járnak sikerrel, szociális munkásnak, vagy más, megfelelő szakmai fórumnak kell felmérnie a helyzetet annak eldöntésére, hogy vannak-e más családtagok, akik képesek és akarnak tartósan felelősséget vállalni a gyermekért, és hogy ez a megoldás összhangban áll-e a gyermek legfőbb érdekével. Ha ilyen megoldások nem léteznek, vagy nem

szolgálják a gyermek legfőbb érdekét, akkor erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy ésszerű időn belül tartós, családi keretek közötti elhelyezést tudjanak biztosítani a gyermek számára, reális időhatáron belül.

45 Abban az esetben, ha egy állami, vagy nem állami szereplővel, vagy intézménnyel egy szülő, vagy gondozó felveszi a kapcsolatot, mivel a gyermekét rövid, vagy meghatározatlan időre gondozásba akarja adni, az államnak kötelessége biztosítani, hogy a család megkapja a szükséges tanácsadást és szociális támogatást annak érdekében, hogy képes legyen a gyermek további gondozására, nevelésére, illetve hogy ehhez minden szükséges ösztönzés rendelkezésre álljon. A gyermekeket csak abban az esetben szabad szakellátásba utalni, ha már minden egyéb, a fentiekben említett lehetőséget kimerítettek, és ha fennállnak az alternatív gondoskodásba vétel elfogadható és kellő indokai.

46 Speciális képzést kell biztosítani a tanárok és más, gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára, amelyek segítik őket a gyermekbántalmazással, a gyermekek elhanyagolásával, kizsákmányolásával, illetve a gyermek elhagyásával jellemezhető, vagy fenyegető helyzetek feltárásában, meghatározásában, és az ilyen eseteknek az illetékes hatóságok felé történő jelzésében.

47 A gyermeknek a szülők akarata ellenére történő családból való kiemelésére irányuló döntést az illetékes hatóságoknak kell meghozni, mégpedig a vonatkozó jogszabályokkal és eljárásokkal összhangban, és jogi felülvizsgálat mellett, melynek során a szülők számára biztosítani kell a fellebbezéshez, és a megfelelő jogi képviselőhöz való jogot.

48 Azokban az esetekben, amikor egy gyermek egyedüli, vagy elsődleges gondozóját, nevelőjét előzetes letartóztatás, vagy bírói ítélet következtében megfosztják a szabadságától, akkor, amikor csak lehetőség nyílik rá olyan – elterelés, nem elzárással járó – másfajta büntető intézkedéseket és ítéletet célszerű hozni, hogy közben a lehető legteljesebb mértékben figyelembe vegyék a gyermek érdekeit. Az egyes államoknak, amikor a börtönben született, illetve a börtönben valamelyik szülőjével élő gyermek elvételéről döntenek, tekintettel kell lenniük a gyermek legfőbb érdekére. Az ilyen helyzetben élő gyermekeknek a szüleiktől való elvételét pontosan úgy kell kezelni, mint más, a szülőktől történő elválasztás eseteit. Mindent meg kell tenni annak biztosítása érdekében, hogy a szabadságelvonás során a szüleikkel együtt maradó gyermekek megkapják a megfelelő gondozást és védelmet, és eközben biztosítani kell számukra a szabad embereknek kijáró státuszt, és a közösségi tevékenységekben való részvételt.

B. A CSALÁD ÚJRAEGYESÍTÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

49 A családnak és a gyermeknek a családba történő visszatérésére történő felkészítése és támogatása érdekében a gyermek helyzetét olyan, megfelelő szempontok alapján kijelölt személynek, illetve csapatnak kell elemeznie, akinek módja van multidiszciplináris tanácsadási lehetőségek igénybevételére. Ezt az elemző tevékenységet a különböző érintett szereplőkkel (a gyermek, a család, az alternatív gondoskodást biztosító személy) folytatott konzultációk keretében kell elvégezni, annak érdekében, hogy megfelelő döntést lehessen hozni arról, hogy van-e lehetőség a gyermek hazagondozására, és hogy mindez a gyermek legfőbb érdekét szolgálja-e, továbbá annak eldöntésére, hogy mindehhez milyen lépések megtételére van szükség, és kiknek az ellenőrzése alatt.

A CSALÁD ÚJRAEGYESÍTÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

Az alternatív gondoskodásban élő gyermekek esetében, és a megfelelő elhelyezés biztosításával összhangban, a gondozás felülvizsgálati, illetve ellenőrzési eljárásának fontos részét képezi a gyermekek családba történő visszahelyezése.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e a családok és a gyermekek számára, hogy éljenek fellebbezési jogokkal alternatív gondoskodásba helyezés esetén, és hogy ily módon a saját feltételeik szerint próbálják megoldani a család újraegyesítését?
- biztosítja-e, hogy a gondozás helye elérhető közelségben legyen a gyermek családjához és helyi közösségéhez, hogy minimálisra csökkenjen a gyermek életében bekövetkező törés és, hogy a potenciális családegyesítés érdekében lehetővé váljon a rendszeres kapcsolattartás a családdal?
- hangsúlyozza-e annak a kívánatos voltát és szükségességét, hogy a gondozási hely és forma rendszeres felülvizsgálata során a családegyesítés lehetősége kulcsfontosságú szempont legyen?
- biztosítja-e, hogy a gyermekeket és a szülőket aktív résztvevőként bevonják a családegyesítés lehetőségével, illetve megtervezésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatba?
- biztosítja-e, hogy a gyermek és a család újraegyesítése olyan megtervezett és fokozatos folyamat eredménye legyen, amelynek során a család megkapja a szükséges támogatást?

50 Ebből a megközelítésből kiindulva a családgyesítés célját, és a szülők, továbbá az alternatív gondoskodást nyújtók legfőbb feladatait írásba kell foglalni, és minden érintett féllel el kell fogadtatni.

51 Az illetékes hatóságnak biztosítani, támogatni és monitorozni kell a gyermek és a családja közötti rendszeres és megfelelő kapcsolattartást, speciálisan a családgyesítés céljából.

52 A döntés megszületését követően a gyermek családdal való újraegyesítését olyan fokozatos és ellenőrzött folyamatként kell megtervezni, amelyet utánkövetés és támogatási intézkedések egészítenek ki, figyelembe véve a gyermek életkorát, szükségleteit, és kibontakozó képességeit, továbbá a családtól való elválasztás okait is.

V. A GONDOSKODÁS KERETEI

53 Az egyes országok, annak érdekében, hogy minden családi gondoskodás nélkül maradt gyermek pszichés-érzelmi, szociális, és egyéb szükségleteit ki lehessen elégíteni, kötelesek meghozni azokat az intézkedéseket, amelyek biztosítják, hogy olyan jogi, szakpolitikai és pénzügyi keretek álljanak rendelkezésre, amelyek lehetőséget adnak a család- és közösség alapú megoldások előnyben részesítése mellett, a megfelelő alternatív gondoskodás biztosítására.

54 Az egyes államoknak biztosítaniuk kell, hogy – a jelen Útmutatóban foglalt általános elvekkel összhangban – álljon rendelkezésre egy sor alternatív gondoskodási lehetőség a krízis elhelyezések megoldására, továbbá a rövid- és hosszú távú gondozási formák biztosítására.

55 Az egyes államoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermekek számára alternatív gondoskodást nyújtó intézmények és egyének a fenti tevékenységük végzéséhez rendelkezzenek megfelelő engedélyekkel az illetékes hatóságtól, és hogy ezen hatóságok – a jelen Útmutatóban foglaltak szerint - rendszeres ellenőrzéseket és monitorozást végezzenek. A fentiek biztosítása érdekében a fenti hatóságoknak megfelelő kritériumokat kell kidolgozniuk a gondozást nyújtó felek szakmai és etikai alkalmas-

ságának és megfelelőségének az értékelésére, továbbá tevékenységük engedélyezéséhez, monitorozásához, és ellenőrzéséhez.

56 Ami a gyermekek számára biztosított informális gondoskodási lehetőségeket illeti, függetlenül attól, hogy az a tágabb családnál, barátoknál, vagy másoknál történő elhelyezést jelenti-e, az egyes államoknak, szükség szerint, ösztönözni kell a fent nevezett ellátókat arra, hogy esetleges problémáikról tájékoztassák az illetékes hatóságokat annak érdekében, hogy ők, és a gyermekek is megkaphassák azokat a pénzügyi és egyéb támogatásokat, amelyek elősegítik a gyermek jólétét és védelmét. Ahol lehetőség van rá, és szükséges, az egyes országoknak ösztönözniük kell az informális gondozást végzőket, az érintett gyermek és a család hozzájárulásával, hogy egy bizonyos idő elteltével tegyék formalizálttá az ellátást abban az esetben, ha az adott megoldás addig is a gyermek legfőbb érdekét szolgálta, és ha várhatóan a jövőben is ez lesz a helyzet.

VI. A GONDOSKODÁS LEGMEGFELELŐBB FORMÁJÁNAK MEGVÁLASZTÁSA

57 A gyermek legfőbb érdekében történő alternatív gondoskodásba vétellel kapcsolatos döntést bírói, közigazgatási, vagy más, megfelelő és hivatalos eljárás keretében kell meghozni, kellő jogi garanciák mellett, beleértve ebbe, ahol helyénvaló, a gyermek jogi képviselőnek biztosítását az eljárások során. A fenti döntést alapos elemzésre, tervezésre és ellenőrzésre kell alapozni, jól működő struktúrák és mechanizmusok révén kell végrehajtani, de a gyakorlatban az egyes esetek speciális szempontjait figyelembe véve kell meghozni, megfelelően képzett szakemberek multidiszciplináris csoportjának a támogatásával, amennyiben erre lehetőség nyílik. A folyamat minden szakaszában teljes körű konzultációt kell folytatni az érintett gyermekkel, a gyermek kibontakozó képességeivel összhangban, továbbá a szülőkkel és a gyámokkal is. A fentiek megvalósítása érdekében minden érintett fél számára biztosítani kell a véleményük kialakításához szükséges információkat. Az egyes országoknak mindent meg kell tenniük azért, hogy megfelelő erőforrásokat és lehetőségeket biztosítsanak a legjobb gondozási forma meghatározásáért felelős szakembereknek a képzéséhez és megbecsüléséhez, hogy meg tudjanak felelni ezeknek a követelményeknek.

58 Az értékelést gyorsan, alaposan, és gondosan kell elvégezni. Tekintetbe kell venni a gyermek azonnali biztonságának és jóllétének biztosítását csakúgy, mint a hosszútávú gondozási és fejlődési szükségleteit. Az értékelésnek ki kell terjednie a gyermek személyes és fejlődési jellegzetességeire, etnikai, kulturális, nyelvi és szociális hátterére, családi és társadalmi környezetére, egészségügyi állapotára és annak előzményeire, és speciális szükségleteire.

59 A fentiek eredményeként létrejött előzetes és felülvizsgálati beszámolókat kulcsfontosságú eszköznek kell tekinteni a döntések megtervezése során a gondozásba vételtől kezdve, szem előtt tartva, egyebek mellett, a gyermek szükségtelen megzavarásának, és az egymásnak ellentmondó döntések meghozatalának az elkerülését.

A MEGFELELŐSÉG MEGHATÁROZÁSA

Amennyiben a gyermek alternatív gondoskodásban történő elhelyezése szükséges, a következő lépés annak az értékelése, hogy melyik alternatív gondozási forma a megfelelő.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- kötelezi-e a gondozást nyújtó feleket arra, hogy olyan, átfogó, multidiszciplináris megközelítést alkalmazzanak a döntések meghozatala esetében, amely magába foglalja a gyermekek és a szüleiik részvételét, kellő információk birtokában?
- megfelelő jogszabályi kereteket biztosít-e a gondozást, ellátást nyújtók szolgáltatásainak engedélyezéséhez, regisztrációjához, monitorozásához és számon kérhetőségéhez?
- kötelezi-e a gondoskodást nyújtó feleket arra, hogy már a kezdetektől részletes nyilvántartást vezessenek annak érdekében, hogy például az első, megalapozó döntéshozatali folyamat szilárd alapokat nyújtson a jövőbeni gondozás megtervezéséhez és a rendszeres ellenőrzéshez?
- előírja-e, hogy a gondozási helyek időszakos ellenőrzése során kellőképpen vegyék figyelembe a gyermek gondozásának általános körülményeit, a gondozás folytatásának szükségességét, és a gyermek véleményét?
- kötelezi-e a gondozást nyújtó feleket arra, hogy olyan, személyre szabott gondozási-nevelési módszereket alkalmazzanak, amelyek a gondozás, nevelés megtervezése során biztosítják az állandóságot és a biztonságot egészen a család újraegyesítéséig, illetve a további alternatív gondoskodás időtartama alatt?

60 A gyermek fejlődése és a kötődések kialakulásának lehetősége szempontjából a gondozási formák gyakori változtatása komoly károkat okoz, és ezért kerülendő. A rövid időre szóló gondozás lehetőséget ad az állandó megoldás kialakítására, megszervezésére. A gyermekek számára biztosítani kell az állandóságot anélkül, hogy szükségtelenül késedelmet szenvedne a gyermeknek a szűkebb, vagy tágabb családjával való újraegyesítése, illetve, ha erre nincs lehetőség, az alternatív, stabil családi környezetben való elhelyezése, avagy, azokban az esetekben, ahol a fenti 21. bekezdés előírásai érvényesülnek, a stabil és megfelelő gyermekotthoni gondoskodás.

61 A gondozás és az állandóság garantálásának a megtervezését már a lehető legkorábbi időszakban, ideális esetben még a gyermek gondozásba kerülése előtt el kell végezni, és ennek során figyelembe kell venni az egyes lehetséges opciók azonnali, illetve hosszú távú előnyeit

és hátrányait, és a tervnek tartalmaznia kell rövid és hosszú időszakra szóló javaslatokat is.

62 A gondozás és az állandóság biztosításának a tervezését az alábbiakra kell alapozni: a gyermek családjához való kötődésének jellege és minősége; a család képes-e gondoskodni a gyermek jóllétéről és harmonikus fejlődéséről; a gyermek szükséglete, illetve vágya arra, hogy egy család részének érezhesse magát, családban éljen; kívánatos-e, hogy a gyermek a közösségében, és saját hazájában maradjon; a gyermek kulturális, nyelvi és vallási háttere; és a gyermek kapcsolata a testvéreivel, szem előtt tartva a testvérpárok elválasztásának lehetőség szerinti elkerülését.

63 A tervnek egyértelműen meg kell határoznia, egyebek mellett, a gondozásba vétel céljait, és a célok elérését szolgáló intézkedéseket.

64 A gyermeket és a szüleit, gyámját a lehető legteljesebb mértékben tájékoztatni kell a rendelkezésre álló alternatív gondoskodási, ellátási lehetőségekről, az egyes lehetőségek következményeiről, valamint az adott döntésekkel kapcsolatos jogaikról és kötelezettségeikről.

65 A gyermek védelmét szolgáló intézkedés előkészítését, végrehajtását és értékelését a lehető legteljesebb mértékben a gyermek szüleinek, illetve gyámjának, továbbá a potenciális nevelőszülő(k)nek és gondozóknak az aktív részvételével kell elvégezni, a gyermek különleges szükségleteinek, meggyőződésnek, és speciális kívánságainak a figyelembe vételével. A gyermek, a szülők, illetve a gyámok kérésére, az illetékes hatóság megítélése alapján más, a gyermek életében fontos szerepet játszó személyekkel is lehet konzultálni a döntéshozatali folyamat során.

66 Az egyes államoknak biztosítaniuk kell, hogy az a gyermek, továbbá a gyermek szülei, illetve más, szülői felelősséggel felruházott személyek, akinek a szakellátásba kerüléséről egy megfelelő összeállítású, felépítésű bíróság, törvényszék, vagy más közigazgatási, illetve egyéb illetékes hatóság dönt, lehetőséget kapjanak arra, hogy a gondozásba vételi eljárás során képviseltessék magukat a bíróság előtt, és hogy tisztában legyenek a képviselői jogukkal, valamint támogatást is kapjanak ahhoz, hogy ezzel a joggal élhessenek is.

67 Az egyes országoknak biztosítaniuk kell az ideiglenesen elhelyezett gyermekek számára a gondozás és a bánásmód megfelelőségének a rendszeres és alapos felülvizsgálatát, – lehetőleg háromhavonta – figyelembe véve az alábbiakat: a gyermek személyes fejlődését és az esetlegesen megváltozott szükségleteit; a családi környezetében beállt változásokat; és a fenti körülmények függvényében a jelenlegi elhelyezés megfelelőségét és szükségességét. A felülvizsgálatot megfelelően képzett és illetékességgel rendelkező személyeknek kell elvégezniük, és a felülvizsgálatba be kell vonni a gyermeket, és a gyermek életében fontos szerepet játszó, meghatározó személyeket, hogy aktív részesei lehessenek e folyamatnak.

68 A gyermeket fel kell készíteni a felülvizsgálati és tervezési folyamat eredményeképpen az elhelyezés esetlegesen bekövetkező változásaira.

VII. AZ ALTERNATÍV GONDOSKODÁS

A. SZAKPOLITIKÁK

69 Az állam, illetve a megfelelő szintű kormányzati szervek felelőssége, hogy biztosítsák a szülői gondoskodás nélküli gyermekek formális és informális gondozására vonatkozó összehangolt szakpolitikák kidolgozását és megvalósítását. E szakpolitikáknak megbízható információkon és statisztikai adatokon kell alapulniuk. Ennek során meg kell határozni a gyermekért felelősséggel tartozó személyt, figyelembe véve a gyermek védelmében, gondozásában és fejlődésében a szülei, illetve az elsődleges gondozók által játszott szerepet. A vélelmezett felelősség a gyermek szüleié, illetve elsődleges gondozóié, kivéve, ha a helyzet ettől eltérő.

70 A szülői gondoskodás nélkül maradt gyermekek esetén a jelzési és segítségnyújtási kötelezettséggel érintett valamennyi állami szervezetnek, a civil társadalommal összefogva, olyan szakmai kereteket és eljárásokat kell alkalmazniuk, amelyek – az érintett gyermekek hatékony gondozásának, utógondozásának és védelmének a biztosítása érdekében – előtérbe helyezik az információ-megosztást és a hálózatépítést a különböző hivatalok és személyek között. Az alternatív gondoskodás felügyeletéért felelős hivatal földrajzi elhelyezkedésének és felépítésének olyannak kell lenni, hogy az maximális mértékben lehetővé tegye a szolgáltatást igénylők elérhetőségét.

71 Különleges figyelmet kell szentelni az alternatív gondozás minőségének, mind az intézményi, mind a családi gondozás esetében, különös tekintettel az ellátást nyújtók szakmai készségeire, kiválasztására, képzésére, és ellenőrzésére. Pontosan és egyértelműen meg kell határozni feladataikat, funkciójukat, szerepüket a gyermek szüleiével és gyámjával kapcsolatban.

72 Az egyes országokban az illetékes hatóságoknak ki kell dolgozniuk – a jelen Útmutatóban foglaltakkal összhangban – az alternatív gondoskodásban élő gyermekek jogait tartalmazó dokumentumot. Az alternatív gondozásban levő gyermekek számára biztosítani kell az adott gondozási forma szabályainak, előírásainak,

továbbá célkitűzéseinek, valamint jogaiknak és kötelezettségeiknek a pontos és teljes körű megértését.

73 Valamennyi alternatív ellátási forma alapját egy olyan írásos, és a Gyermekekről Egyezményben, a jelen Útmutatóban, és a vonatkozó jogszabályokban foglalt szakmai szabályokkal összhangban álló nyilatkozat képezi, ami tartalmazza a szolgáltatást nyújtó által a szolgáltatás révén megvalósítandó célokat és szándékokat, továbbá a szolgáltatást nyújtó fél által a gyermekkel kapcsolatosan vállalt kötelezettségeket. A szolgáltatást nyújtóknak megfelelő képzettséggel, illetve a hatályos jogszabályok szerinti működési engedéllyel kell rendelkeznie ahhoz, hogy alternatív gondoskodást nyújthassanak.

74 Megfelelő szabályozást kell alkotni annak biztosítása érdekében, hogy a gyermekek alternatív gondoskodásba utalása, illetve vétele során szabályozott eljárásokat kövessenek.

75 Tiszteletben kell tartani, és támogatni kell az alternatív gondoskodásban a vallási és kulturális élet gyakorlásának lehetőségét, beleértve a társadalmi nemekre vonatkozó megközelítést is, addig és olyan mértékben, amíg ezek bizonyíthatóan összhangban állnak a gyermek legfőbb érdekével és jogaival. A fenti gyakorlatok támogatásával kapcsolatos mérlegelési folyamat során a széles körű részvétel és a vélemények kikérésének és figyelembevételének elvét kell szem előtt tartani, bevonva ebbe

a folyamatba az érintett kulturális és vallási vezetőket, a szakembereket, és azokat, akik a szülői gondoskodás nélkül maradt gyermekekről gondoskodnak, továbbá a szülőket, más érdekelt feleket, és magukat a gyermekeket.

1. Informális gondoskodás

76 Annak érdekében, hogy az egyének vagy a családok által nyújtott informális gondoskodás során biztosítottak legyenek a gondozás megfelelő feltételei, az egyes államoknak el kell ismerniük a fenti gondozási forma szerepét, és megfelelő intézkedéseket kell hozniuk a gondozási forma optimális működése érdekében egy olyan értékelés alapján, amelyik felméri, hogy mely esetekben van szükség speciális segítségre, illetve felügyeletre.

77 Az illetékes hatóságoknak, szükség esetén, ösztönözniük kell az informális gondoskodást nyújtó feleket a megfelelő szolgáltatók megkeresésére, és mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy az informális gondoskodást nyújtók hozzáférhessenek valamennyi rendelkezésre álló szolgáltatáshoz és juttatáshoz, amelyek megkönnyíthetik a gyermek gondozása és védelme érdekében végzett feladataik ellátását.

78 Az egyes országoknak el kell ismerniük az informális gondoskodást nyújtók gyermekiránti tényleges felelősségét.

79 Az egyes államoknak speciális, és megfelelő intézkedéseket kell életbe léptetniük annak érdekében, hogy az informális gondoskodásban lévő gyermekeket megvédjék az erőszaktól, az elhanyagolástól, a gyermekmunkától, és a kizsákmányolás minden más formájától, különös tekintettel a nem rokonok, vagy a gyermek számára korábban nem ismert rokonok, illetve a gyermek szokásos lakóhelyétől távol élő rokonok által nyújtott gondoskodás esetén.

2. A formális alternatív gondoskodási formákra érvényes általános feltételek

80 A gyermek alternatív gondoskodásba vételekor a lehető legnagyobb érzékenységgel és gyermekbarát módon kell eljárni, amelyhez speciálisan képzett, és – elviekben – civilben lévő szakszemélyzetet szükséges alkalmazni.¹⁶

81 Abban az esetben, ha egy gyermeket kiemelnek a családjából és szakellátásba kerül, ösztönözni és segíteni kell kapcsolattartását a családjával, továbbá más, hozzá közel álló személyekkel, beleértve a barátokat, a szomszédokat, és a korábbi gondozókat, figyelembe véve a gyermek védelmének biztosítását és legfőbb érdekét. Ha a gyermeknek nincs kapcsolata a családjával, akkor is biztosítani kell számára megfelelő információkat családtagjairól.

82 Az egyes államoknak külön figyelmet kell szentelniük arra, hogy biztosítsák a szülők bebörtönzése, illetve tartós kórházi ápolása következtében szakellátásba kerülő gyermekek számára a kapcsolattartást szüleikkel és ehhez minden szükséges tanácsadást és támogatást megkapjanak.

83 Az ellátást nyújtóknak gondoskodniuk kell arról, hogy a gyermek megfelelő mennyiségű, minőségű és magas tápértékű táplálékhoz jusson, a helyi étkezési szokásoknak és a vonatkozó élelmezési szabványoknak, továbbá a gyermek vallási szokásainak megfelelően. Szükség esetén biztosítani kell a megfelelő táplálék-kiegészítést is.

84 Az ellátást nyújtóknak elő kell segíteniük a gondozásukra bízott gyermek jó egészségi állapotát, és mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy a szükségleteik szerinti gyógyító ellátás, tanácsadás, és támogatás biztosított legyen számukra.

85 A gyermekek számára, jogaikkal összhangban, amennyire csak lehetséges, a helyi közösségben működő oktatási intézményekben kell biztosítani a formális, a nem-formális tanulás, és a továbbtanulás, szakképzés lehetőségét.

86 Az ellátóknak biztosítaniuk kell, hogy tartsák tiszteltben a gyermekek azon jogát - beleértve a fogyatékos-sággal élőkét, a HIV/AIDS fertőzötteket, illetve a fertőző betegségben szenvedőket, továbbá a speciális szükségleteket is, hogy a játék és a szabadidős tevékenységek révén fejlődhessenek, és hogy a fenti tevékenységek végzésére lehetőségük nyíljon a gondozási helyen és azon kívül egyaránt. Ösztönözni és lehetővé kell tenni a kapcsolattartást a helyi közösség tagjaival, és az ott élő gyermekekkel.

ÁLTALÁNOS FELTÉTELEK (I.)

Az Útmutató a formális és az informális gondoskodást egymástól meglehetősen eltérően kezeli, és másfajta küszöbértékeket állapít meg a vonatkozó kötelezettségek tekintetében. Az informális gondozást nyújtó feleket arra ösztönzi, hogy fedjék fel szükségleteiket annak érdekében, hogy hozzá tudjanak jutni a rendelkezésre álló szociális támogatásokhoz, miközben a formális gondozást nyújtó feleknek meg kell felelniük bizonyos, általános feltételeknek.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- meghatározza, és monitorozza-e a gondozási helyek esetében azokat a szakmai szabályokat, amelyek garantálják, hogy a fizikai körülmények megfeleljenek az egészségügyi és biztonsági előírásokban megfogalmazott elvárásoknak, és hogy megfelelő tisztálkodási és higiénés körülményeket biztosítsanak, figyelembe véve a gyermek magánélethez való jogát is?
- kötelezi-e a formális gondoskodást nyújtókat, hogy az ellátást végzők megfelelő szakmai felkészültséggel és képzettséggel végezzék munkájukat, például, a gyermekek jogaival és fejlődésével kapcsolatos ismeretek terén?
- biztosítják-e azokat a lehetőségeket, amelyek elősegítik a szakellátásban élő gyermekek rendszeres kapcsolattartását a szüleikkel, más családtagjaikkal, barátaikkal, és a helyi közösségükkel?
- előrelátóan gondoskodik-e az alternatív gondoskodásban élő gyermekkel szembeni társadalmi attitűdökre, előítéletekre és megbélyegzésre adott megfelelő válaszokról, és kifejezetten tiltja-e a diszkriminációt, például, az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, és a munkavállaláshoz való hozzáférés területén?
- biztosítja-e, hogy a nevelők, gondozók és az ellátó intézmények megfelelő egyensúlyt teremtsenek a gondozás, nevelés, a védelem iránti igény és a gyermek kibontakozó képességeinek az autonóm fejlődését biztosító lehetőségei között?

ÁLTALÁNOS FELTÉTELEK (II.)

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- tiltja, és szankcionálja-e az alternatív gondoskodásban élő gyermekek ellen elkövetett erőszakot, és kötelezi-e a szolgáltatást nyújtókat arra, hogy megfelelő képzést biztosítsanak a gondozók, nevelők számára és segítsék elő a probléma tudatosítását?
- kötelezi-e a szolgáltatást nyújtókat arra, hogy vezessenek nyilvántartást a gondozásban élő gyermekek ellen elkövetett erőszakos cselekményekről, hogy működtessen olyan eljárásokat, amelyek a gyermekeket ért erőszakos cselekményekre reagálnak, és lehetővé teszi-e az érintettek felelősségre vonását?
- megköveteli-e a szolgáltatást nyújtóktól, hogy a gondozást biztosítók számára képzéseket szervezzenek az erőszakmentes probléma- és konfliktus megoldások, továbbá – ha szükséges – a fizikai korlátozás különféle formáinak megfelelő alkalmazása terén?
- hangsúlyozza-e a fizikai korlátozás alkalmazásának nyilvántartási kötelezettségét, és az ellátást nyújtók azon kötelezettségét, hogy a szakmai szabályoknak megfelelően reagáljanak az ilyen esetekre, és kísérik figyelemmel azokat?
- biztosítja-e egy olyan jogi szabályozás elfogadását, amely lehetővé teszi a nyílt és elfogulatlan panasztételt, továbbá ennek a rendszernek a független felügyeletét?
- garantálja-e, hogy a gondozást nyújtó felek minden gyermek számára biztosítják a panasztétel lehetőségét, például, egy ún. „bizalmi személy”¹⁸ részvételével az egész panasztételi eljárás során?

87 Minden gondoskodási formában ki kell elégtetni a csecsemők és a kisgyermekek sajátos biztonsági, egészségügyi, táplálkozási, fejlődési és egyéb szükségleteit, tekintetbe véve a speciális szükségletű gyermekeket is, biztosítva az egy adott gondozóhoz való kötődésük, tartós kapcsolatuk lehetőségét is.

88 Lehetővé kell tenni a gyermekek számára vallási és spirituális szükségleteik kielégítését is, egyebek mellett olyan módon, hogy lehetőséget kell biztosítani vallási felekezeti képviselőjének látogatására, és arra, hogy a gyermek szabadon eldönthesse, hogy részt kíván-e venni egyházi szertartásokon, vallásoktatáson, illetve tanácsadáson, vagy sem. Tiszteletben kell tartani a gyermek saját vallási hovatartozását, és egyetlen gyermeket sem szabad arra ösztönözni, avagy kényszeríteni, hogy a gondozásban töltött idő alatt megváltoztassa a vallását, vagy a hitét.

89 Minden gyermekért felelős felnőttnek tiszteletben kell tartania és támogatnia kell a gyermek magánélethez való jogát, beleértve a tisztálkodási és egészségügyi szükségletek kielégítéséhez biztosított megfelelő feltételeket, figyelembe véve a nemek közötti eltéréseket és kapcsolatokat, a megfelelő, biztonságos és könnyen hozzáférhető tároló hely biztosítását személyes holmijaik számára.

90 A gyermekek gondozását, nevelését végzőknek tisztában kell lenniük a kialakítandó pozitív, biztonságos és gondoskodó környezet megteremtésében betöltött szerepük jelentőségével, és képeseknek kell lenniük erre a feladatra.

91 Az egyes alternatív gondoskodási formákban az elhelyezés körülményeinek meg kell felelniük az egészségügyi és biztonsági normáknak.

92 Az egyes államoknak, az illetékes hatóságokon keresztül, gondoskodniuk kell arról, hogy a szakellátásban élő gyermekek elhelyezése, azok felügyelete és ellenőrzése jelentsen hatékony védelmet az erőszakkal szemben. A gyermekek lakókörnyezetével kapcsolatos döntések során különösen nagy figyelmet kell szentelni az egyes gyermekek korának, érettségi szintjének, és veszélyeztetettségének. Az alternatív gondoskodásban élő gyermekek védelmét szolgáló intézkedéseknek összhangban kell állniuk a jogszabályokkal, és –

a környezetükben, hasonló korú nem szakellátásban élő gyermekekéhez hasonlóan – szabadságukat és nevelésüket nem korlátozhatják indokolatlanul.

93 Minden fajta alternatív gondoskodás esetén megfelelő védelmet kell biztosítani a gyermekek számára az elrablás, a gyermekkereskedelem-, és eladás valamint a kizsákmányolás minden formájával szemben. A fentiek elleni védelem során a gyermekek szabadságának korlátozása nem haladhatja meg a fenti cselekmények elleni hatékony védelem érdekében feltétlenül indokolt és észszerű mértéket.

94 Az ellátást nyújtóknak segíteni és ösztönözni kell a gyermekeket és a fiatalokat abban, hogy megfelelő információk birtokában jó döntéseket hozzanak, azokat a gyakorlatban is alkalmazni tudják, figyelembe véve az elfogadható kockázatokat és a gyermek életkorát, valamint kibontakozó képességeit.

95 Az egyes államoknak, gondoskodást nyújtó intézményeknek, iskoláknak, és más közösségi szolgáltatóknak megfelelő intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy a gondozás ideje alatt és azt követően a szakellátásban élő gyermekeket ne érje megkülönböztetés és stigmatizáció. Ezen erőfeszítéseknek arra is ki kell terjednie, hogy a gyermekeket a lehető legkevésbé az állami gondoskodásbeli státusza jellemezze.

96 A nemzetközi emberi jogi normákkal összhangban szigorúan tilos az olyan fegyelmező és büntető módszerek alkalmazása, amelyek kimerítik a kínzás, a kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmódokat,¹⁷ beleértve ebbe az elzárást, a magánzárkát, és a fizikai, illetve lelki erőszak minden olyan formáját, amelyek veszélyeztethetik a gyermekek fizikai, vagy szellemi egészségét. Az egyes államoknak meg kell hozniuk minden olyan szükséges intézkedést, amelyek alkalmasak a fenti gyakorlat megelőzésére, és biztosítaniuk kell, hogy az ilyen bánásmódot a törvény büntesse. Szankcióként soha, semmilyen körülmények között nem szabad eltiltani a gyermeket attól, hogy a családjával, vagy más, számára fontos személyekkel kapcsolatot tarthasson.

97 Nem szabad engedélyezni az erőszak és a korlátozás bármilyen formájának az alkalmazását, kivéve azokat az eseteket, amikor – összhangban a jogi előírásokkal,

arányosan, és a gyermek alapvető jogait tiszteletben tartva – erre a gyermek, illetve mások fizikai vagy lelki integritásának a védelmében elengedhetetlen szükség van. A gyógyító eljárások, gyógyszerek használata csak terápiás szükségletek, szakember véleménye, recept alapján alkalmazhatók.

98 A szakellátásban élő gyermekek számára biztosítani kell egy olyan bizalmi személyt, akihez minden problémájukkal biztonságosan fordulhatnak, és aki teljes titoktartást biztosít számukra. A fenti személy kijelölése, a gyermek egyetértésével, az illetékes hatóság feladata. A gyermekkel tudatni kell, hogy a jogi és etikai szabályok miatt, bizonyos esetekben előfordulhat a titoktartás megsértésének szükségessége.¹⁹

99 A gondoskodásban élő gyermekek számára biztosítani kell ismert, hatékony, és pártatlan panasztételi, és problémajelzési lehetőségek elérhetőségét és igénybevételét, elhelyezésük körülményeivel, illetve a bánásmóddal kapcsolatban. E lehetőségeknek tartalmazniuk kell az előzetes konzultáció lehetőségét, a jelzésekre, panaszra adott visszajelzéseket, az intézkedéseket, és a további konzultációt. A fenti folyamatba be kell vonni a korábban az ellátórendszerben tapasztalatokat szerzett fiatalokat, és megfelelő hangsúlyt kell adni a véleményüknek. Gyermekekkel és fiatalokkal végzett munkában jártas és képzett munkatársakra kell bízni ezeket a feladatokat.

100 A gyermek megfelelő önazonosság tudatának kialakulása érdekében szükség van egy olyan „élet-történet könyvre”, amely a gyermek bevonásával készül, és megfelelő információkat, fényképeket, személyes tárgyakat és emlékeket tartalmaz a gyermek életének minden egyes lépéséről, szakaszáról. A könyvnek mindig a gyermek rendelkezésére kell állnia.

B. JOGI FELELŐSSÉG A GYERMEK IRÁNT

101 Azokban a helyzetekben, amikor a gyermek szülei nincsenek jelen, illetve nem képesek a gyermek legfőbb érdekével összhangban álló, napi szintű döntéseket meghozni, és a gyermek alternatív gondoskodására vonatkozó döntést egy illetékes közigazgatási szerv, vagy bíróság hozta

meg, illetve rendelte el, egy kijelölt személyt, vagy egy illetékes hatóságot, intézményt kell a fenti döntések szülők helyett történő meghozatalának a jogával és felelősségével felruházni a gyermekkel folytatott megbeszélés alapján.

102 A jogi felelősséget gyakorló személy kijelölése vagy az illetékes hatóság dolga, és ilyen esetekben az ő feladata a közvetlen ellenőrzés is, vagy a gondosan kiválasztott, és törvény szerint engedélyezett intézménynek, ellátónak (beleértve a civil szervezeteket is) kell ezt a feladatot ellátni. A megbízott személy, illetve intézmény, szolgáltató tevékenységéért a felelősséget a kijelölt testület köteles vállalni.

103 E jogi felelősséget gyakorló személyeknek olyan elismert, gyermekekkel kapcsolatos szakmai ismeretekkel rendelkező személyeknek kell lenni, akik együtt tudnak működni a gyermekekkel, és jól ismerik a gondjaikra bízott gyermek minden speciális és kulturális szükségletét. Ehhez megfelelő képzést és szakmai támogatást kell nyújtani számukra. Képesnek kell lenniük az érintett gyermekek érdekeit, és minden egyes gyermek jólétét szolgáló és biztosító független és pártatlan döntések meghozatalára.

104 A kijelölt személy vagy intézmény, szolgáltató feladatai és specifikus felelősségei az alábbiakban foglalhatók össze:

- (a) Biztosítania kell a gyermek jogainak védelmét és különösképpen azt, hogy a gyermek megfelelő gondoskodásban részesüljön, valamint gondoskodnia kell a megfelelő lakhatási feltételekről, egészségügyi ellátásról, a fejlődési lehetőségekről, lelki, tanulási, nyelvi támogatásról;
- (b) Gondoskodnia kell a gyermek számára szükség szerint, vele konzultálva a jogi és másfajta képviselőről úgy, hogy a döntéshozó hatóságok vegyék figyelembe a gyermek véleményét, tájékoztassák a jogairól és biztosítsák azok érvényesülését;
- (c) Mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a gyermek érdekeinek megfelelő legjobb, állandóságot biztosító megoldást megtalálják;
- (d) Biztosítania kell a gyermekek, és a számukra különféle szolgáltatásokat nyújtó szervezetek közötti kapcsolattartást;
- (e) Segítenie kell a gyermeket a családtagjai felkutatásában;

(f) Biztosítania kell repatriálás vagy családegyesítés esetén is, hogy a gyermek legfőbb érdeke érvényesüljön;

(g) Segítenie kell a gyermeket abban, hogy lehetőség szerint tartsa a kapcsolatot a családjával.

1 A formális gondoskodásért felelős szolgáltatók és intézmények

105 Jogszabályokban szabályozott módon minden szolgáltató és ellátó intézményt regisztrálni és engedélyeztetni kell ahhoz, hogy a szociális-, jóléti szolgáltatók, vagy más illetékes hatóságok mellett működhessenek, és hogy a fenti kötelezettség be nem tartása jogilag büntethető cselekménynek minősüljön. Az engedélyek kiadását a szabályozott kritériumok alapján, amelyek magukba foglalják a szolgáltató, illetve az intézmény működését, célkitűzéseit, munkaerő toborzási és minősítési szabályzatát, a gondozás körülményeit, továbbá a pénzügyi erőforrásokat és az irányítását, az illetékes hatóság végzi, és vizsgálja rendszeresen felül.

106 Minden szolgáltatónál és intézményben írásos szakmai programot, és a gyakorlati tevékenységekre vonatkozó nyilatkozatot kell elfogadni, amely – összhangban a jelen Útmutatóban foglaltakkal – egyértelműen és világosan meghatározza az adott ellátó céljait, az alkalmazott szakmai programját, azokat a szakmai módszertani szabályokat, amelyek alapján a munkavállalókat kiválasztják, továbbá amelyek szerint a képzett és személyiségükben is alkalmas ellátást végzők munkáját monitorozzák, ellenőrzik, és értékelik a célkitűzések megvalósulása érdekében.

107 Minden szolgáltatónak és intézménynek ki kell dolgoznia – a jelen Útmutatóban foglaltakkal összhangban – egy magatartási kódexet a munkavállalók számára, amely meghatározza az egyes szakemberek és különösen a gondozást végzők szerepét, és mindenekelőtt azt az egyértelmű jelentéstételi eljárást, amelynek alapján a munkacsoport bármelyik tagjával szemben felmerült rossz bánásmód vagy más elégtelen munkavégzés gyanúja esetén panaszt kell tenni.

108 Az ellátás finanszírozásának módja nem ösztönözheti a gyermekek szükségtelen gondozásba vételét, illetve gondozásának szükségtelen meghosszabbítását.

109 Átfogó és naprakész nyilvántartásokat kell vezetni az alternatív gondoskodási szolgáltatások nyújtásáról és adminisztrációjáról, beleértve a gondozás alatt álló gyermekekről, a foglalkoztatott munkavállalókról, és a pénzügyi műveletekről vezetett részletes adminisztrációt is.

110 A gondozás alatt álló gyermekekről vezetett nyilvántartások esetében elvárás, hogy azok hiánytalanok, naprakészek, titkosak, biztonságosak legyenek, tartalmazzák a gyermekek gondoskodásba vételének és gondozásból való kikerülésének az időpontját, továbbá az egyes gyermekek elhelyezésével kapcsolatos részletes információkat, a megfelelő személyazonossági dokumentumokkal és egyéb, személyes információkkal együtt. A gyermek családjára vonatkozó információt is tartalmaznia kell a gyermek anyagának, csak úgy, mint a rendszeres értékeléseken alapuló összefoglalókat. A fenti nyilvántartásnak követnie kell a gyermeket az alternatív gondoskodás teljes ideje alatt, és a nyilvántartásban foglaltakat az adott időben a gondozásáért felelős, illetékes-séggel rendelkező szakemberekkel meg kell vitatni.

111 A fentiekben említett nyilvántartást a gyermek magán-élethez és bizalmas információkezeléshez való jogainak a tiszteletben tartásával, a gyermek, és a szülei, vagy gyámjai számára is hozzáférhetővé lehet tenni. A nyilvántartásba való betekintést megelőzően, annak időtartama alatt, majd azt követően is megfelelő tanácsadási lehetőséget kell biztosítani.

112 Valamennyi alternatív gondoskodási szolgáltatásnak világos és egyértelmű irányelveket kell tartalmaznia az egyes gyermekekre vonatkozó információk bizalmas kezeléséről, és ezeket a gyermekek ellátását, gondozását végző szakembernek ismernie kell, és be is kell tartania.

113 Jó gyakorlatként minden szolgáltatónak és intézménynek rendszeresen biztosítania kell, hogy a munkába állást megelőzően az ellátást végzők, és a gyermekekkel közvetlen kapcsolatban álló munkatársak alkalmasságát a gyermekekkel végzett munkára megfelelő és átfogó módon felmérjék.²⁰

114 A szolgáltatók és intézmények által foglalkoztatott szakemberek munkakörülményeinek és bérezésének is maximálisan biztosítania kell a motiváltságot, a munkahelyi elégedettséget és a fluktuáció elkerülését, hogy képesek és hajlandók legyenek feladataik legmegfelelőbb és leghatékonyabb ellátására.

SZOLGÁLTATÓK, INTÉZMÉNYEK ÉS ELLÁTÓK

Az Útmutató egy olyan jogszabályi keretet körvonalaz, amely az állam felelősségét emeli ki a szolgáltatást nyújtók, a gondozó intézmények és az egyéni gondozók kiválasztása, monitorozása és számon kérhetősége terén.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e a gondozást nyújtó szolgáltatók és intézmények engedélyeztetési eljárására, beleértve a munkaerő kiválasztására, magatartás-szabályaira és munkájának ellenőrzésére vonatkozó kötelezettségét, valamint a munka során elkövetett hibák jelentési kötelezettségét?
- kötelezi-e a gondozást nyújtó feleket, hogy naprakész nyilvántartásokat vezessenek, hogy a nyilvántartásokat titkosan kezeljék, és igény szerint a gyermekek számára hozzáférhetővé tegyék?
- megállapítanak-e olyan minimum feltételeket az alkalmazásnál, amelyek biztosítják a megfelelő munkakörülményeket és díjazást, és ezzel a gondozást végzők és más munkavállalók megtartását és motiválását?
- meghatároz-e olyan kritériumokat, amelyek biztosítják, hogy az ellátást végzők személyiség-fejlődésük segítségével és a vonatkozó, a munkájukhoz kapcsolódó képzéseken keresztül, így például a gyermekvédelmi jogszabályok, a gyermeki jogok, a korlátozások megfelelő alkalmazása, a gyermekek fejlődésével kapcsolatos kérdések, és a speciális szükségletű gyermekek vonatkozásában betartsák a gondozással kapcsolatos előírásokat, szabályokat?

115 Minden ellátást nyújtó számára képzést kell biztosítani a szülői gondoskodás nélkül maradt gyermekek jogairól és specifikus veszélyeztetettségéről, különös tekintettel az olyan nehéz helyzetekre, mint a krízis elhelyezés, illetve a gyermek szokásos lakóhelyén kívüli gondozás. A fentiekén kívül biztosítani kell a nevelők, gondozók és más szakemberek érzékenyítését a kulturális, szociális, és társadalmi nemek, vallási kérdések iránt. A szakemberek elismerésének biztosítása érdekében az egyes országoknak biztosítaniuk kell a szükséges erőforrásokat és lehetőségeket, hogy a fenti feltételeknek meg tudjanak felelni.

116 A szolgáltatók és intézmények által foglalkoztatott gondozó személyzet részére biztosítani kell a képzést a viselkedési problémák megfelelő kezelése érdekében, beleértve a konfliktuskezelési technikákat, és a másoknak okozott kár, sérelem, illetve az önkárosítás megelőzését szolgáló módszereket.

117 A szolgáltatóknak és az intézményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy – szükség szerint – az ellátást végzőket felkészítsék a speciális szükségletű gyermekek, így például az HIV/AIDS fertőzöttek, vagy más krónikus fizikai, illetve mentális megbetegedésben szenvedők, továbbá a fizikai, illetve szellemi fogyatékosággal élő gyermekek szükségleteinek a kielégítésére.

C. NEVELŐSZÜLŐI GONDOSKODÁS

118 Az illetékes hatóságoknak, vagy szolgáltatóknak megfelelő rendszert kell kiépíteniük, és annak megfelelően felkészíteni, képezni az érintett szakembereket, lehetővé téve a gyermek szükségleteinek valamint a potenciális nevelőszülők képességeinek és erőforrásainak az elemzését és összehangolását, és segíteni valamennyi érintett felkészítését a nevelőszülői elhelyezésre.

119 Minden településen, településrészen ki kell választani azokat az engedéllyel rendelkező nevelőszülőket, akik megfelelő gondozást és védelmet tudnak nyújtani a gyermekek számára, miközben kapcsolatot tartanak a gyermek vér szerinti családjával, a helyi közösséggel, és a gyermek identitásának, kultúrájának megfelelő csoportokkal.

120 A nevelőszülők számára ki kell dolgozni speciális

felkészítő, támogató és tanácsadói szolgáltatásokat, és ezeket, rendszeres időközönként, a gyermek elhelyezése előtt, a nevelőszülői gondozás alatt és azt követően, a nevelőszülők számára biztosítani kell.

121 Az ellátást nyújtók számára biztosítani kell, hogy elmondhassák a véleményüket és befolyást gyakoroljanak a szakpolitikára, a nevelőszülőkkel foglalkozó szervezeteken, vagy más, a szülői gondozás nélkül maradt gyermekekkel foglalkozó rendszereken keresztül.

122 Bátorítani kell a nevelőszülők szervezeteinek a létrehozását, amelyek fontos, kölcsönös támogatást tudnak nyújtani, és hozzájárulnak a gyakorlati tapasztalatok felhasználásához és a szakpolitika fejlesztéséhez.

D. INTÉZMÉNYI, GYERMEKOTTHONI GONDOZÁS

123 Az intézményi gondozást nyújtó helyszíneknek kicsiknek, kevés gyermeket ellátónak kell lenniük, és a gyermek jogai és szükségletei alapján kell őket létrehozni a lehető leginkább családias, illetve kiscsoportos formában. Általánosságban az ideiglenes gondozás biztosítását kell célul kitűzni, és aktívan hozzá kell járulniuk a gyermek és a család újraegyesítéséhez, illetve, ha erre nincs lehetőség, akkor ahhoz, hogy a gyermek alternatív családi gondoskodásba kerüljön, beleértve ebbe az örökbefogadást, illetve az iszlám országokban a kafalat.

124 Olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek, ahol ez szükséges és helyénvaló, lehetővé teszik, hogy a csak védelemre és alternatív gondoskodásra szoruló gyermekeket a büntetőjogi eljárások hatálya alá eső gyermekektől elkülönítetten helyezték el.

125 Az illetékes országos, illetve helyi hatóságnak szigorúan kell vizsgálnia azt, hogy ezekben az intézményekben csak olyan gyerekek kerüljenek, akiknek a szükségletei ezt kívánják meg.

126 Az egyes államoknak biztosítaniuk kell, hogy a gondozó intézményekben megfelelő számú szakember álljon rendelkezésre a személyre szabott gondozás biztosítása érdekében, és biztosítani tudják a gyermekek számára

egy adott gondozóhoz való személyes kötődés lehetőségét. Az ellátást nyújtóknak a különböző gondozási intézményen belüli áthelyezését úgy kell megoldani, hogy az intézmény hatékonyan tudja megvalósítani a céljait és feladatait, és biztosítani tudja a gyermekek védelmét.

127 A jogszabályoknak és szakpolitikai döntéseknek meg kell tiltaniuk, hogy az intézmények, illetve az egyének gyermekeket toborozzanak, illetve szólítsanak fel az intézményi ellátás igénybevételére.

E. ELLENŐRZÉS ÉS MONITOROZÁS

128 Az ellátást nyújtó szolgáltatók, intézmények és szakemberek beszámolóval tartoznak a tevékenységükről egy olyan, meghatározott hatóságnak, amelyik biztosítja, egyebek mellett, a rendszeres ellenőrzéseket, amelyek lehetnek előre bejelentettek, illetve meglepetésszerűek, beleértve az intézményben dolgozókkal és a gyermekekkel folytatott megbeszéléseket, illetve a megfigyelésüket is.

129 A lehetőségek és a megfelelő keretek között az ellenőrzésnek része kell legyen az ellátást nyújtók továbbképzése és kapacitásaik bővítése is.

130 Az egyes országokat ösztönözni kell egy független monitorozási mechanizmus biztosítására, amelyik figyelembe veszi az emberi jogok alkalmazását és védelmét szolgáló hazai intézmények státuszára vonatkozó elveket (ún. Párizsi Alapelvek ²¹). A monitorozási mechanizmusnak könnyen megismerhetőnek kell lennie a gyermekek, a szülők, és a szülői gondozás nélkül élő gyermekekért felelős ellátást nyújtók számára. A monitorozási mechanizmusnak az alábbiakat kell tartalmaznia:

- (a) Minden alternatív gondoskodási forma esetében biztosítani kell a gyermekkel való intim beszélgetés lehetőségét, ahol a gyerek elmondhatja a véleményét, panaszait egy külső, őt segítő személynek, mások jelenléte nélkül, a gyermekek elhelyezésére szolgáló intézmény meglátogatását, és minden olyan gyanús helyzetet ki kell vizsgálni az adott intézményben, ahol felmerül a gyermekek jogainak sérelme, függetlenül attól, hogy az adott ügy panasz alapján vagy hivatalból indult;
- (b) Az illetékes hatóságok számára megfelelő szakmai programokra kell javaslatot tenni, amelyek célja a családjukból kiemelt gyermekekkel való bánásmód

A GONDOZÁSI LEHETŐSÉGEK LEHETSÉGES FORMÁI

A szükségesség és a megfelelőség elvének, továbbá az egyéni esetkezelés követelményének a tiszteletben tartása nagy rugalmasságot igényel, mivel különféle gondozási formák lehetőségét veti fel.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- meghatároz-e egy olyan, proaktív programot, ami a nevelőszülői, és más, családi jellegű gondozás egyre szélesebb körű biztosításának a kidolgozását, ösztönzését és támogatását szolgálja?
- biztosítja-e, hogy a nevelőszülői rendszer fejlesztése összhangban áll a közösségek szükségleteivel, és ennek következtében közösségi alapú legyen?
- lehetővé teszi-e a nevelőszülőkkel és a nevelőszülői ellátást nyújtó szervezetekkel a megfelelő és hiteles konzultációt az érintett szakpolitikai döntéshozók tájékoztatása és befolyásolása érdekében?
- biztosítja-e, hogy az intézményes gondozás megfelelő, egyénre szabott gondozást nyújtson, lakásotthoni, kiscsoportos keretek között, és megfelelő számú és képzettségű szakember álljon rendelkezésre, akik megfelelnek a gondozásra, nevelésre vonatkozó előírásoknak?
- tartalmaz-e olyan, megfelelő garanciákat, amelyek alapján csak a feltétlenül szükséges esetekben kerül alkalmazásra az intézményi ellátás, és amelyek alapján szigorúan tilos, hogy például a finanszírozás biztosítása érdekében az ellátók szorgalmazzák a gondozásba vételt?

FELKÉSZÍTÉS A GONDOZÁSBÓL VALÓ KIKERÜLÉS UTÁNI ÉLETRE ÉS AZ EHHEZ SZÜKSÉGES TÁMOGATÁS

Felismerve azt a sokféle kihívást, amelyekkel a gondozásból kikerült fiataloknak szembe kell nézniük, az Útmutató meghatározza mindazon támogatási kereteket, amelyek segítségével az érintettek felkészíthetők a gondozásból való kilépésre, és amelyek biztosítják az ezt követő folyamatos támogatást is.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA ...

- felismeri-e a gondozásból való kikerülésre történő, jól időzített és a gyermek bevonásával előkészített felkészítés megtervezésének a fontosságát?
- kötelezi-e a gondozást nyújtókat arra, hogy a gondozásból kikerülő gyermekek számára biztosítottak legyenek – a jövőbeni önálló élettel kapcsolatos elképzeléseikkel összhangban – a szükséges formális és továbbképzési lehetőségek, az önálló élethez szükséges ismeretek megszerzése, és más egyéb lehetőségek?
- biztosítják-e a szükséges erőforrásokat, például egy olyan elkötelezett támogató személyt, aki segíti és útmutatással látja el a gyermekeket a gondozás utáni életre történő felkészülés alatt, a folyamat idején, és az azt követő önálló élet során?
- az alternatív gondoskodást nyújtó intézmények támogatják-e, az ún. „nyitott ajtó” elvnek a megvalósulását a gondozásból kikerülő gyermekek esetében, például oly módon, hogy a kikerülésüket követően látogatóba visszajárhatnak és tarthatják a kapcsolatot a korábbi nevelőikkel, mint további támogatást nyújtó személyekkel?

javítása és egyben biztosítani kell, hogy a javaslatok a gyermekvédelemmel, a gyermekek egészségével, gondozásával, és a gyermekek fejlődésével kapcsolatos kutatási eredményeken alapuljanak;

- (c) A jogszabály- és törvénytervezetekkel kapcsolatosan javaslatokat és észrevételeket kell benyújtani;
- (d) A Gyermekjogi Egyezmény alapján benyújtandó jelentéshez független véleményt kell készíteni, beleértve a Részes Állam által a Bizottság számára a jelen Útmutatóban foglaltak megvalósításáról készített időszakos jelentésekhez fűzött kiegészítéseket is.²²

F. AZ UTÓGONDOZÁS TÁMOGATÁSA

131 A szolgáltatóknak és az ellátó intézményeknek a megfelelő utógondozás, illetve utánkövetés biztosítása érdekében világos és egyértelmű szakmai programmal kell rendelkezniük, és kidolgozott eljárásokat kell követniük a gyermekekkel végzett munkájuk, vagy a váratlanul előálló helyzetek megoldása esetére. A gondozásban töltött teljes időtartam alatt arra kell törekedniük, hogy szisztematikusan felkészítsék és képessé tegyék a gyermekeket az önálló életvitelre, és a közösségbe való beilleszkedésre, amihez a gyermekeknek meg kell szerezniük azokat a szociális és életvitelbeli készségeket, amelyeket a helyi közösség életében való részvétel is megerősít.

132 Az ellátásból az utógondozásba való átmenet során tekintetbe kell venni a gyermek nemét, korát, érettségét, és speciális körülményeit, valamint megfelelő tanácsadást és a támogatást kell biztosítani számára, különösképpen a gazdasági és szexuális kizsákmányolás elkerülése érdekében. A gondozásból kikerülő gyermekeket ösztönözni kell, hogy maguk is vegyenek részt utógondozásuk megtervezésében. A speciális szükségletű, például a fogyatékkal élő gyermekek számára biztosítani kell a megfelelő támogatást és ellátásokat, garantálva ezáltal, egyebek mellett, a későbbi szükségtelen intézményi ellátás elkerülését. Mind az állami, mind a nem állami szektort bátorítani kell arra, többek között ösztönzők biztosításával, hogy foglalkoztassák a különböző típusú ellátásokból kikerült gyermekeket, elsősorban a speciális szükségletűeket.

133 Külön erőfeszítéseket kell tenni, hogy – a lehető-

ségek nyújtotta kereteken belül – minden gyermek mellé egy olyan speciálisan képzett személyt biztosítsanak, aki támogatja a gyermek független életviteléhez szükséges feltételek megteremtését a gondozás megszűnését követő időszakban.

134 Az utógondozást az ellátást biztosító helyen a lehető legkorábbi időszakban, de mindenképpen jóval azt megelőzően elő kell készíteni, hogy a gyermek gondozotti státusza megszűnik.

135 Az ellátásból kikerülő fiatalok számára folyamatosan biztosítani kell, az önálló életvitelhez szükséges ismeretek megszerzését szolgáló oktatás keretein belül, az oktatási és szakoktatási, képzési lehetőségeket, amelyek hozzásegítik őket a pénzügyi függetlenség és az önálló jövedelem megszerzéséhez.

136 A gondozásból kikerülő fiatalok számára biztosítani kell a folyamat során és az utógondozás ideje alatt is a szociális-, jogi-, és egészségügyi szolgáltatásokat a megfelelő pénzügyi támogatás mellett.

VIII. A SZOKÁSOS LAKÓHELYÜKTŐL TÁVOL ÉLŐ GYERMEKEK GONDOZÁSA

A. GYERMEKEK GONDOZÁSBA VÉTELE KÜLFÖLDÖN

137 Ezen Útmutatóban foglaltakat kell alkalmazni minden, például orvosi kezelés, ideiglenes vendéglátás, helyettesítő gondozás, vagy más ok miatt az állandó lakóhelyén kívüli ellátás céljából más országba küldött gyermekkel foglalkozó magán-, illetve közintézmény, valamint magánszemélyek esetében.

138 Az érintett országoknak biztosítaniuk kell, hogy egy e célra kijelölt testület kidolgozza a megfelelő specifikus szakmai szabályokat, amelyek közül a legfontosabbak a vendéglátó országban a szakemberek, ellátást biztosítók kiválasztására, a gondozás minőségére és nyomon követésére, továbbá a fenti protokollok működésének ellenőrzésére és monitorozására vonatkozó kritériumok.

KÜLFÖLDÖN TARTÓZKODÓ GYERMEKEK

Az Útmutató hangsúlyozza, hogy a szokásos lakóhelyüktől eltérő országban tartózkodó gyermekek számára ugyanolyan szintű gondoskodást és védelmet kell nyújtani, mint a fogadó országban élő, helyi állampolgárságú gyermekek számára.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA...

- biztosítja-e az idegenrendészeti tisztviselők megfelelő képzését annak érdekében, hogy kellő érzékenységgel tudjanak reagálni a külföldre került gyermekek szükségleteire?
- tartalmazza-e a releváns és érintett intézmények, szolgáltatók és (az idegenrendészeti és a szociális ügyekért felelős) minisztériumok, és a rendőrség közötti szabályozott jelzésekre vonatkozó rendelkezéseket?
- a gondozással, illetve a bevándorlással kapcsolatos döntéshozatali folyamat során biztosítja-e egy felelős felnőtt, vagy szolgáltató kijelölését a gyermekek képviselőjére és támogatására?
- kísérletet tesz-e annak biztosítására, hogy a külföldön tartózkodó gyermekek számára nyújtott alternatív gondoskodást biztosító lehetőségek a gyermek etnikai hovatartozása, kulturális és vallási háttere és szükségletei szempontjából megfelelőek legyenek, és ezeket kellő tisztelettel kezeljék?
- diplomáciai úton, és más nyomozati eljárási csatornákon keresztül biztosítja-e, hogy a gyermekeknek a származási országukba történő visszaküldése, illetve a családjukkal való egyesítése előtt megfelelő kockázatértékelés történjen?
- elegendő biztosítékot nyújt-e arra, hogy a lehetséges más, állandóságot biztosító megoldások – mint például az örökbefogadás – előtt minden létező lehetőséget kimerítsenek a gyermeknek a szűkebb és tágabb családjával vagy más, megszokott gondozójával való egyesítése érdekében?

139 A megfelelő nemzetközi együttműködés és a gyermekek védelme biztosítása érdekében az egyes országokat arra biztatjuk, hogy ratifikálják, vagy csatlakozzanak az 1996. október 19-én kelt, a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről, és végrehajtásról szóló Hágai Egyezményhez.²³

B. GONDOZÁS NYÚJTÁSA A MÁR KÜLFÖLDÖN ÉLŐ GYERMEKNEK

140 Jelen Útmutatóban foglaltakat, továbbá a vonatkozó nemzetközi egyezményeket kell alkalmazni mindazon állami és nem állami intézményeknek, magánszemélyeknek, akik a saját szokásos lakóhelyüktől eltérő országban bármilyen okból tartózkodó, és gondozásra szoruló gyermekek számára nyújtanak szolgáltatásokat.

141 A már külföldön tartózkodó kísérő nélküli, vagy szüleitől elszakított gyermekek számára az érintett országban élő, ott honos gyermekekkel azonos védelmet és gondozást kell biztosítani.

142 A megfelelő gondozási forma kiválasztása során minden eset egyedi vizsgálata alapján kell figyelembe venni a kísérő nélküli, vagy a családjuktól elszakított gyermekek sajátosságait és eltérő szükségleteit (így például az etnikai és a migrációs hátteret, vagy a kulturális és vallási hovatartozás eltérő jellegét).

143 A kísérő nélküli, vagy a családjuktól elszakított gyermekeket - beleértve azokat is, akik jogellenesen érkeznek az országba - nem szabad megfosztani a szabadságuktól kizárólag annak alapján, hogy megsértették az ország területére történő belépésre, illetve az adott ország területén való tartózkodásra vonatkozó jogszabályokat.

144 Az emberkereskedelem áldozatául esett gyermekeket nem szabad idegenrendészeti őrizetben tartani, és nem szabad megbüntetni azért, mert kényszer hatására bűncselekményben vettek részt.

145 Amint sikerül azonosítani egy kísérő nélküli kiskorút, az egyes államokat arra hívjuk fel, hogy nevezzenek ki egy gyámot, vagy – ha szükséges – képviseltesék

a gyermeket egy olyan az ellátásáért és a jóllétéért felelős szervezettel, amelyik a gyermeket végigkíséri státuszának meghatározásáig, és a róla hozott döntés meghozataláig vezető folyamaton.

146 Amint egy kísérő nélküli, vagy családjától elszakított gyermeket gondozásba vesznek, minden ésszerű erőfeszítést meg kell tenni a családtagjai felkutatása, és a családi kapcsolatok helyreállítása érdekében, ha ez összhangban van a gyermek legfőbb érdekével, és nem veszélyezteti az érintetteket.

147 Ahhoz, hogy a kísérő nélküli, vagy a családjuktól elszakított gyermekek jövőjének megtervezése során a gyermek a jogait leginkább védelmező segítséget megkapja, az érintett államoknak és szociális szolgáltatásokat nyújtó szervezeteknek minden ésszerű intézkedést meg kell tenniük azoknak az információknak és dokumentumoknak a beszerzése érdekében, amelyek alapján megfelelően tudják értékelni a gyermekre a szokásos lakóhelyéül szolgáló országban leselkedő veszélyeket, továbbá az ottani családi és szociális körülményeit.

148 A kísérő nélküli, vagy a családjuktól elszakított gyermekeket az alábbi esetekben nem szabad visszaküldeni a szokásos lakóhelyükül szolgáló országba:

- (a) Ha a kockázatokat és a biztonságukat elemző felmérést követően jó okkal lehet azt gondolni, hogy a gyermek biztonságát és épségét veszély fenyegeti;
- (b) Kivéve, ha a hazatérés előtt egy megfelelő, a származási országban található gondozást biztosító – így például a szülő, más rokon, vagy felnőtt gondozó, illetve hatóság vagy illetékes szolgáltató intézmény vagy ellátást biztosító - vállalta a felelősséget a gyermekért, megfelelő gondoskodás és védelem nyújtása mellett, és ezt képes is megtenni;
- (c) Ha ez, más egyéb okból, és az illetékes hatóság által végzett értékelés alapján, nem szolgálja a gyermek legfőbb érdekeit.

149 A fenti célkitűzések szem előtt tartásával támogatni, erősíteni és fejleszteni kell az országok, régiók, önkormányzatok és a civil társadalom szervezetei közötti együttműködést.

150 Előzetesen gondoskodni kell a konzuli szolgáltatások, vagy ezek hiányában, a származási ország jogi kép-

viselőinek a bevonásáról azokban az esetekben, amikor ez a gyermek legfőbb érdekeit szolgálja, és nem veszélyezteti sem a gyermeket, sem a családját.

151 A kísérő nélküli, illetve a családjuktól elszakított gyermekek jólétéért felelős feleknek biztosítaniuk kell a rendszeres kommunikációt a gyermek és családja között, kivéve azokat az eseteket, amikor ez ellenkezik a gyermek kívánságával, vagy bizonyíthatóan nem szolgálja a legfőbb érdekeit.

152 A kísérő nélküli, illetve a családjuktól elszakított gyermekek esetében az örökbefogadás, illetve az iszlám törvények szerinti kafalat célzó elhelyezés nem tekinthető megfelelő kezdeti lépésnek. Az egyes országokat arra kérjük, hogy ezt a lehetőséget csak akkor vegyék fontolóra, ha a gyermek szülei, illetve szokásos gondozói hollétének a felderítésére irányuló kísérletek minden lehetőségét kimerítették és nem jártak sikerrel.

IX. GONDOZÁS VÁLSÁGHELYZET ESETÉN

A. AZ ÚTMUTATÓ ALKALMAZÁSA

153 Jelen Útmutatóban foglaltakat kell alkalmazni az emberek okozta és a természeti katasztrófák esetén fellépő veszélyhelyzetek esetén, beleértve a nemzetközi és a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokat, továbbá a külföldi megszállást is. Határozottan arra ösztönözük mindazokat az egyéneket és szervezeteket, akik és amelyek vészhelyzetek esetén a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekekért szeretnének tevékenykedni, hogy munkájukat az Útmutatóban foglaltak szerint végezzék.

154 Ilyen körülmények között az államnak, vagy az érintett régió tényleges hatóságainak, a nemzetközi közösségnek, továbbá minden olyan helyi, országos, külföldi, és nemzetközi szervezetnek, amelyik gyermekközpontú segítséget nyújt, vagy kíván nyújtani, különös figyelmet kell szentelnie az alábbiaknak:

(a) Biztosítaniuk kell, hogy a kísérő nélküli, illetve a családjuktól elszakított gyermekek szükségleteinek

VÁLSÁGHELYZETBEN LÉVŐ GYERMEKEK

Az Útmutatóban foglaltakat minden válsághelyzet esetén alkalmazni kell, hangsúlyozva, hogy minden más állandó megoldás megvalósítása előtt az elsődleges cél a gyermek addigi élettörténetének a megismerése, és családjával való egyesítése.

AZ ORSZÁG SZAKPOLITIKÁJA ...

- megköveteli-e a válsághelyzetekben segítséget nyújtó helyi és nemzetközi szervezetektől, hogy rendelkezzenek világos és egyértelmű, a családok és a közösségek számára holisztikus megközelítésű támogatást biztosító, és a gyermekeknek a szükséges ellátást és védelmet nyújtó szakmai programmal?
- garantálja-e a szüleiktől elszakított gyermekek nyilvántartásának az ellenőrzését, biztosítva az összegyűjtött adatok titkosságát, biztonságos tárolását, továbbá hogy az adatgyűjtés elsődleges célja a család egyesítése legyen?
- biztosítja-e az olyan, közösségi alapú gondozási lehetőségek megfelelő választékának a kialakítását, melyek a konkrét gyermek eltérő szükségletei alapján biztosítják a megfelelő ellátást azon gyermekek esetében, ahol a család egyesítésre nincs esély?
- kellő biztosítékot nyújt-e annak garantálásához, hogy minden, a gyermeknek a családjával való egyesítésére irányuló lehetőség kimerítésre kerüljön, mielőtt más, tartós megoldást, például az örökbefogadást számításba veszik?

kielégítésével foglalkozó szervezetek, intézmények és egyének a megfelelő tapasztalatokkal és felkészültséggel rendelkezzenek, továbbá álljanak rendelkezésre a szükséges erőforrásaik és felszereltségük ahhoz, hogy ezt a feladatot megfelelően el tudják végezni;

- (b) A szükségleteknek megfelelően hozzanak létre ideiglenes és hosszútávra szóló, családalapú ellátást nyújtó szolgáltatásokat, intézményeket;
- (c) Az intézményes, gyermekotthoni gondozást csak ideiglenes intézkedésként alkalmazzák arra az időre, amíg nem sikerül biztosítani a családalapú ellátást;
- (d) Tiltsák meg az olyan, új intézményi ellátást nyújtó létesítmények létrehozását, amelyek célja az, hogy párhuzamos, hosszútávra szóló, vagy állandó gondozást nyújtson nagy létszámú gyermekcsoportok számára;
- (e) Előzzék meg a gyermekek határon túlra történő kitelepítését kivéve az alábbi, 160. számú pontban foglalt eseteket;
- (f) Kötelezően működjenek együtt a családtagok felkutatását és egyesítését szolgáló erőfeszítésekben.

Az elszakadás megelőzése

155 A különféle szervezeteknek és a hatóságoknak mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy megelőzzék a gyermekek elszakítását szüleiktől, illetve az elsődleges gondozóiktól, kivéve, ha ezt a gyermek legfőbb érdeke megkívánja, és azért, hogy a tevékenységük még véletlenül se bátorítsa a családok szétválasztását azáltal, hogy csak a gyermekek számára nyújtanak szolgáltatásokat és juttatásokat, a családjaiknak pedig nem.

156 Az alábbi eszközök segítségével kell megelőzni, hogy a gyermek elszakadását a gyermek szülei, vagy más, elsődleges gondozói kezdeményezzék:

- (a) Biztosítani kell, hogy minden háztartás hozzájuthasson az alapvető élelmiszerekhez, gyógyszerekhez, és más szolgáltatásokhoz, ideértve az oktatást is;
- (b) Korlátozni kell az intézményes gondozási lehetőségeket, és azok alkalmazását olyan helyzetekre, amikor arra elengedhetetlen szükség mutatkozik.

B. GONDOZÁSI LEHETŐSÉGEK

157 A közösségeket segíteni kell abban, hogy aktív szerepet játszhassanak a helyi keretek között a gyermekek ellátásában és védelmében, valamint annak monitorozásában.

158 Ösztönözni kell a gyermek saját közösségén belüli ellátását, beleértve a nevelőszülői elhelyezést, mivel ez biztosítja a megfelelő szocializációhoz és fejlődéshez szükséges állandóságot és folyamatosságot.

159 Mivel a kísérő nélküli, és a családjuktól elszakított gyermekek nagy kockázatnak lehetnek kitéve a lehetséges visszaélések és a kizsákmányolás fokozott veszélye miatt, a gyermekek védelme érdekében biztosítani kell az ellátást végzők monitorozását és speciális támogatását.

160 A válsághelyzetben levő gyermekeket, alternatív gondoskodás biztosítása okán nem szabad a szokásos lakóhelyüktől eltérő országba vinni, és ez alól a szabály alól csak a kényszerítő erejű egészségügyi, orvosi, vagy biztonsági okok miatti ideiglenes elhelyezés jelenthet kivételt. Ez utóbbi esetben a helynek a lehető legközelebb kell lennie az otthonukhoz, legalább az egyik szülőnek, vagy a számukra jól ismert gondozónak el kell őket kísérnie, és ki kell dolgozni egy egyértelmű, visszatérésükre vonatkozó tervet.

161 Abban az esetben, ha a család egyesítése egy adott időn belül lehetetlennek bizonyul, vagy az a gyermek legfőbb érdekeivel ellentétesnek látszik, mérlegelni kell az állandó és végleges megoldások, így például örökbefogadás, vagy az iszlám törvények szerinti kafala lehetőségét; ha mindez nem jár sikerrel, más, hosszútávra szóló megoldásokat, így a nevelőszülőknél való elhelyezést, vagy az intézményi gondoskodást – ideértve a lakásotthonokat – és más, ellenőrzött lakhatási megoldásokat kell keresni.

C. A CSALÁDTAGOK FELKUTATÁSA ÉS CSALÁDEGYESÍTÉS

162 Bármilyen szükséghelyzetben elsődleges fontosságú a kísérő nélküli, és a szüleiktől elszakított gyermekek azonosítása, nyilvántartásba vétele, és megfelelő dokumentálása a lehető legrövidebb időn belül.

163 A nyilvántartással kapcsolatos feladatokat az állami hatóságoknak vagy olyan, kifejezetten ezzel a feladattal megbízott szervezeteknek kell elvégeznie, amelyek kellő illetékességgel, és megfelelő tapasztalattal rendelkeznek a feladat ellátásához.

164 Az összegyűjtött és kezelt információ bizalmas és titkos jellegét tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell az információ biztonságos továbbítására és tárolására szolgáló eszközök és rendszerek meglétét. Az információkat csak a megfelelő felhatalmazással rendelkező hatóságokkal lehet megosztani, a gyermek családi hátterének felkutatása, a család egyesítése, illetve a gondozás biztosítása érdekében.

165 A családtagok, illetve az elsődleges hivatalos vagy informális gondozók felkutatásában résztvevőknek jól összehangolt rendszeren belül kell együttműködniük, és amikor csak lehetséges, szabványosított nyomtatványokat, és kölcsönösen kompatibilis eljárásokat kell alkalmazniuk. Biztosítaniuk kell, hogy a gyermeket, és más érintetteket ne sodorják veszélybe a tevékenységükkel.

166 Minden gyermek esetében ellenőrizni kell a kapcsolatok valódiságát, és meg kell győződni arról is, hogy mind a gyermek, mind pedig a család készen áll a család egyesítésére, és vállalják azt. A családtagok felkutatásával kapcsolatos erőfeszítések teljes tárházának a kimerítéséig nem szabad a család egyesítését esetleg hátráltatható intézkedéseket fogantatosítani, például örökbefogadást, névváltoztatást, vagy a család feltételezett lakóhelyétől távoli helyre költözést kezdeményezni.

167 A gyermekek elhelyezéséről megfelelő nyilvántartást kell vezetni, és azt biztonságos formában kell tárolni oly módon, hogy elő lehessen segíteni a család jövőbeni egyesítését.

LÁBJEGYZETEK

¹ A gyermekvédelmiszakellátáshelyetthasználtkifejezés, ami a nemzetközi szakirodalomban egyre inkább használt fogalom.

² Nem-kormányzati és nem egyházi szervezet.

³ Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága a gyermeki jogok egyes vonatkozásainak jobb megértése céljából minden évben szeptember végén, ún. Általános vitanapot rendez, melynek során szakértők, szervezetek, kormányzati és civil résztvevők a Bizottság tagjaival megvitatják a kitűzött témákat, erről részletes beszámolót készítenek, ami segíti a kormányzatok, szakemberek, civilek és mindenek előtt a Bizottság tagjainak munkáját a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásának sikeressége érdekében.

<http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/discussion2012.htm>

⁴ Az Útmutató kidolgozása során Brazília vezetésével 15 ország alakította meg az ún. Barátok Csoportját. E csoport meghatározó szerepet töltött be az Útmutató szövegének kidolgozásában, majd népszerűsítésben is.

⁵ <http://www.crin.org/docs/resources/publications/NGOCRC/subgroup-parental-care.asp>

⁶ Az Egyezmény pontos szövege szerint: a szülői gondozástól megfosztott.

⁷ Megkülönböztetjük a jólét (welfare) és a jóllét (well-being) fogalmát. Ez utóbbi egy szubjektív és tágabb fogalom, hiszen míg a jólét pusztán az anyagi javakkal való ellátottság szintjére utal, addig a jóllét a gyermek anyagi körülményeken kívüli egyéb tényezőkön is alapuló pozitív érzését jelenti.

⁸ Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához: „Az Egyezmény 20 évvel ezelőtti magyar fordítása jó szándékkal, de a jogalkotó szándékával nem meg egyező módon értelmezte „mindenek felett álló”-nak a gyermek érdekét – ez a hivatalosan használandó kifejezés – miközben nyilvánvalóan ez sokszor ütközhet a felnőttek, a közösség vagy más érdekbe, és ezekben az esetekben a gyermek legfőbb, de nem feltétlenül

mindenek felett álló érdeke az irányadó. Egyre inkább a legfőbb érdek, legjobb érdek kifejezés terjed a szakmai és köznyelvben, várhatóan az Egyezmény és a hozzá kapcsolódó jogszabályi szövegek is ennek megfelelően módosulnak majd, több más hasonló kifejezéssel egyetemben.”

http://www.csagyi.hu/images/stories/projektek/archiv/vanjogod/kezikonyv_gyermekjogi_egyezmeny.pdf

⁹ A menedékjogról szól 2007. évi LXXX. törvény 2. § f) pontja értelmében: „kísérő nélküli kiskorú az a tizen-nyolcadik életévét be nem töltött külföldi, aki jogszabály vagy szokás alapján felügyeletéért felelős nagykorú személy kíséréte nélkül lépett Magyarország területére, vagy a belépést követően maradt felügyelet nélkül, mindaddig, amíg ilyen személy felügyelete alá nem kerül.”

¹⁰ Informális gondoskodás (lásd 29. pont): „minden olyan nem formalizált elhelyezés, ami családi környezetben valósul meg, és amelynek keretében a gyermeke folyamatosan, vagy meghatározatlan ideig rokonok, vagy barátok (informális családi, rokon ellátás), vagy mások vigyáznak, térítés és juttatások nélkül, a gyermek, szülei, vagy más személyek kezdeményezésére anélkül, hogy ezt a megoldást akár közigazgatási szerv, akár bíróság, akár egy megfelelő felhatalmazással rendelkező testület elrendelte, jóváhagyta volna”.

¹¹ A „mainstreaming” fogalom magyar megfelelője nem alakult még ki. Először a „gender mainstreaming” kifejezés jelent meg a szakirodalomban, amelynek jelentése, hogy a nemi szerepek és kiemelten a női szempontjai minden szakpolitikai döntés esetén diszkrimináció-mentesen érvényesüljenek.

<http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=16291&articleID=31969&ctag=articlelist&iid=1>

A gyermekek esetében hasonló módon, a fogalom azt jelenti, hogy minden döntésnél a gyermekek, illetve a gyermeki jogok szempontjait meghatározónak kell tekinteni, illetve a döntések hatását a gyermekekre vonatkozóan kell vizsgálni, elemezni, és ennek alapján módosítani, ha szükséges. Egy példa található erre az Európai Bizottság gyakorlatából az alábbi linken:

<http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/cdcj/StrategyCME.pdf>

¹² Alternatív formális és informális gondoskodási formák meghatározása lásd 29. (b) (i.) és (ii.) pontok.

¹³ A Gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 59. § (2) bekezdésének értelmében a lakásotthon olyan gyermekotthon, amely legfeljebb 12 gyermek otthont nyújtó ellátását biztosítja önálló lakásban vagy családi házában, családi körülmények között.

¹⁴ Itt arról az időről is szó van, amelyet az elhagyó szülőnek biztosítanak arra, hogy meggondolhassa magát, és a gyermeket maga nevelje fel, ami Magyarországon is különbözik a nem anonim módon elhagyott gyermekekétől.

¹⁵ A felmérési folyamatok a családgondozásra, illetve a kiemelés megelőző döntést előkészítő folyamatra, a „Gyermekeink védelmében” elnevezésű adatlapok alapján végzett munkára utalnak.

¹⁶ Rendőr vagy orvosi környezet.

¹⁷ Magyarországon 2005 óta a testi fenyegetés minden formája tilos, a legenyhébb formában is. A Gyvt 6. § (5) bekezdése kimondja, hogy „A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal – az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vehető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.”

¹⁸⁻¹⁹ A bizalmi személy egy olyan kijelölt személy, akit ideális esetben a gyermekek választanak, és élvezzi a gyermekek bizalmát. Ilyen lehet a gyámi tanácsadó, gyermekjogi képviselő, de civil személy is, a lényeg, hogy tudatában van a szerepének és felelősségét vállal azért, hogy igény szerint rendelkezésre áll, és a gyerek megbízhat benne.

²⁰ A nemzetközi gyakorlatban a rendőrségi előzményeket is értik ez alatt, vagyis az erkölcsi bizonyítvány mellett annak ellenőrzését, hogy nem volt-e büntetve gyermekekkel kapcsolatos visszaélés, rossz bánásmód, bántalmazás, abúzus miatt az alkalmazandó munkatárs.

²¹ Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága 1992-ben fogadta el az ún. „Párizsi Alapelveket”, amely lefekteti a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények működési feltételeinek alapjait, az emberi jogok védelmével kapcsolatos kötelezettségeket; mindez alapján ezeknek az intézményeknek a lehető legszélesebb mandátummal kell rendelkezniük az emberi jogok védelme érdekében. Magyarországon ilyen státussal egyedül az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala rendelkezik.

²² A legutóbbi ilyen alternatív jelentés 2013-ban készült el, civil szervezetek, így többek között az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa részvételével. Elérhető a <http://cww.csagy.hu> honlapon.

²³ Magyarország 2005-ben csatlakozott az Egyezményhez: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0500140.TV

²⁴ A magyar kiadáshoz összeállított forrásokat tartalmazza.

HASZNOS FORRÁSOK

ENSZ Egyezmény a Gyermek Jogairól (UNCRC)

Az Egyezmény teljes szövege: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>

Gyermekbarát változat: http://www.unicef.org/voy/media/rights_leaflet.pdf

Saját anyanyelvén olvassa el az Egyezményt: http://www.unicef.org/voy/explore/rights/explore_2781.html

Afrikai Egyezmény a Gyermek Jogairól és Jólétéről

<http://www.africa-union.org/child/home.htm>

Az Európa Tanács ajánlása Rec(2005)5. az intézményekben élő gyermekek jogairól

<http://www.coe.int/familypolicy>

(válassza ki a: 'children in residential institutions' kifejezést;

elérhető angol, orosz, és görög, lengyel, észt, litván, izlandi, cseh és szerb nyelveken)

Quality4Children Sztenderdek (A minőségi gyermekgondozás sztenderdjei) (Q4C)

<http://www.quality4children.info>

Európa Tanács és SOS Nemzetközi Gyermekfalvak:

Gondozás alatt álló gyermekek és fiatalok – Fedezd fel a jogaidat!

http://www.coe.int/t/transversalprojects/children/News/enfants%20institution/text%20flyer_en.asp

SOS Nemzetközi Gyermekfalvak

<http://www.sos-childrensvillages.org>

Nemzetközi Szociális Szolgálat

<http://www.iss-ssi.org/>

NGO csoport az Egyezmény a Gyermek jogaiért

<http://www.childrightsnet.org/>

Információs hálózat a gyermek jogairól (CRIN)

<http://www.crin.org>

Better care Network

(Jobb gondozás hálózat)

<http://crin.org/bcn/>

Egyesült Nemzetek Gyermekalapja (UNICEF)

<http://www.unicef.org>

Better Care Network & UNICEF:

Kézikönyv a formális gondoskodásában levő gyermekekre vonatkozó mutatók méréséhez

<http://www.crin.org/BCN/details.asp?id=19618&themeID=1001&topicID=1011>

EGYÉB HASZNOS FORRÁSOK

Az Útmutató alkalmazási kézikönyve

<http://www.alternativecareguidelines.org/>

A Gyermekjogi Egyezmény és más dokumentumok magyar nyelven

<http://unicef.hu/ismerje-meg/az-unicef-rol/gyermekjogok/gyermekjogi-egyezmeny>

Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához, UNICEF, CSAGYI, Budapest, 2009.

http://www.csagy.hu/images/stories/projektek/archiv/vanjogod/kezikonyv_gyermekjogi_egyezmeny.pdf

**Módszertani segédlet a gyermekvédelmi gondoskodásban élő
gyermekkel szembeni szexuális visszaélések eseteire**

http://www.tegyesz.hu/file/Szakmai_informaciok/Kiadvanyok/modszertani_segedlet_2012.pdf

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala gyermekjogi projektfüzetei

<http://www.ajbh.hu/projektfuzetek>

A Gyermekvédelem nagy kézikönyve

(szerk: Herczog Mária, Katonáné Pehr Erika), Complex Kiadó, Budapest, 2010

http://www.complex.hu/gyermekvedelem-nagy-kezikonyve@70_1004_kiadvany.html

Dr. Herczog Mária: Gyermekbántalmazás, Complex Kiadó, Budapest, 2007

http://www.complex.hu/Gyermekbantalmazas@70_469_kiadvany.html

Kiskompasz – Kézikönyv a gyermekek emberi jogi neveléséhez

<http://mobilitas.florka.hu/kompasz/kiskompasz>

Jelentések az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény végrehajtásáról

<http://www.csagy.hu/kutataspolicy/gyermekjogi-jelentesek>

Országos Gyermekegészségügyi Intézet

<http://www.obdk.hu/index.php/hu/>

Az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ

<http://www.obdk.hu/index.php/hu/>

Eszter Alapítvány és Ambulancia

<http://www.eszteralapitvany.hu/>

Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület

<http://www.csagy.hu/>

Unicef Magyar Bizottsága

<http://unicef.hu/>

AZ ÚTMUTATÓ MAGYAR NYELVŰ KIADÁSA AZ ANGOL NYELVŰ KIADVÁNY ALAPJÁN
AZ SOS-GYERMEKFALU MAGYARORSZÁGI ALAPÍTVÁNYA MEGBÍZÁSÁBÓL KÉSZÜLT 2013-BAN.

Az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa politikai és felekezeti elkötelezettségtől mentes civil szervezet, melynek célja az otthonukat veszített gyermekek nevelése, a veszélyeztetett helyzetű gyermekek és családjaik támogatása, érdekeik képviselése.

Az SOS Gyermekfalvakban olyan gyermekeknek nyújtunk szerető családot és gondoskodást, akik valamilyen okból hosszabb vagy rövidebb ideig nem élhetnek vér szerinti családjukban. A gyermekek családi házakban nőnek fel, ahol a vér szerinti testvérek együtt maradhatnak. Alapítványunk a Gyermekfalun kívül is rendelkezik nevelőszülői hálózattal. Ifjúsági Házainkban a nálunk nevelkedett fiatalok készülnek fel az önálló életre.

Az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa tagja az SOS Gyermekfalu Nemzetközi Szövetségének, az SOS Kinderdorf International-nak.

Hazánkban – az alapítás sorrendjében – Battonyán (1986), Kecskeméten (1990) és Kőszegen (1993) működnek SOS Gyermekfalvak 10-12 családi házzal és saját háztartásukban élő nevelőszülői családokkal. 1994-ben megnyílt a szegedi, 2001-ben a lajosmizsei, 2003-ban a séi és 2012-ben pedig a kecskeméti Ifjúsági Ház. Az SOS-Gyermekfalu Magyarországi Alapítványa fenntartásában működő hálózatokban, lakásotthonokban ma mintegy 360 gyermek és fiatal él.

**SOS GYERMEKFALU
MAGYARORSZÁG**

Szerető otthon minden gyermeknek

AZ ALAPÍTVÁNY ELÉRHETŐSÉGE:

1093 Budapest, Lónyay u. 17.
Levelezési cím: 1461, Budapest, Pf. 99.
Telefon: 06 1 301 31 60
Fax: 06 1 325 94 09
www.sos.hu

FELELŐS KIADÓ: Gosztonyi Gábor

FORDÍTOTTA: Mészáros Julianna

SZAKMAILAG LEKTORÁLTÁK:

Gyurkó Szilvia, UNICEF Magyar Bizottsága
Herczog Mária, ENSZ Gyermekjogi Bizottsága
Lux Ágnes, Alapvető Jogok Biztosának Hivatala

FELELŐS SZERKESZTŐ: Szotyori-Nagy Viktória

A szöveg végleges összeállításában részt vett: Szilvási Léna

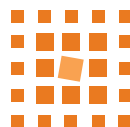
A borítón szereplő fényképet John Oates készítette.

A MAGYAR NYELVŰ KIADÁST TÁMOGATTÁK

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA

unicef
MAGYAR BIZOTTSÁG

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

IMPRINT

PUBLISHER:
SOS Children's Villages International
Programme Development
Hermann-Gmeiner-Strasse 51
6020 Innsbruck, Austria
Tel.: +43/1/310 23 98
Fax: +43/1/3 10 23 98 20
E-mail: lao@sos-kd.org
www.sos-childrensvillages.org

RESPONSIBLE FOR THE CONTENTS:
Christian Posch
GRAPHIC DESIGN, TYPESET:
SOS Children's Villages International

Permission to reproduce General Assembly (A/RES/64/142) is granted free of charge by the United Nations. Permission is for non exclusive English print rights with proper credits. No commercial use is allowed.
Date of publication: November 2010.

**SOS CHILDREN'S
VILLAGES**

Szerető otthon minden gyermeknek

